

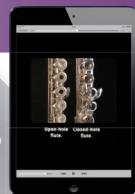
Hugo Pinksterboer

Tipboek Fluït

De complete gids

en piccolo

Met audio
en video Tipcodes

**“Inspirerend, handig en overzichtelijk.
Een aanrader voor amateur, student
en professional.”**

— Eleonore Pameijer

**“Professioneel, inspirerend en
zeer toegankelijk.”**

— Abbie de Quant

**“Zinnvolle tips van een hele
rij experts. Niet alleen
nuttig, maar ook nog
lekker leesbaar!”**

— Peter Guidi

THE **TIPBOOK**
COMPANY

**The Best Guide
to Your Instrument!**

**Inclusief grepen-
tabellen!**

Hugo Pinksterboer

Tipboek
Fluit
De complete gids **en piccolo**

THE **TIPBOOK**
COMPANY

The Best Guide to Your Instrument!

©2000, 2015 THE TIPBOOK COMPANY BV

Tweede, geheel herziene druk

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Tipboek® is wettig gedeponereerd door The Tipbook Company bv.

ISBN 13: 978-90-8767-002-3

NUR: 667

Auteur: Hugo Pinksterboer

Verantwoordelijk uitgever: Robert Koumans

Illustraties en vormgeving: Gijs Bierenbroodspot

Fotografie omslag: René Vervloet

Eindredactie: René de Graaff

lets gemist?

Zijn er nog dingen die je in dit boek miste, of kan er hier en daar nog iets verbeterd worden, laat het ons dan weten op info@tipbook.com.

Nieuwsbrief

Wil je op de hoogte blijven van nieuwe titels, apps en andere publicaties van de Tipbook Company, schrijf je dan op www.tipbook.com in voor de Tipboek Nieuwsbrief, of volg ons op Facebook.

Bedankt!

Tipboek Dwarsfluit en piccolo werd proefgelezen en van correcties voorzien door Janine Abbas (Metropole Orkest), Mia Dreese (Nederlands Fluit Genootschap, Amsterdam), Jaap Frank, Harm van der Geest, Henk van Hilten, Jan Hoving (Boehmfluitatelier, Amsterdam), Ton Kooiman (De Meern), Josja van Meurs, Jeanette Riedijk (Riedijk Muziek, Aartswoud), Eva Schotanus (docent), Hans van der Spek (v.h. Muziek Hakkert, Rotterdam), Bert Steinmann (musicus), Maarten Visser (De Fluitstudio, Amsterdam) en René de Vos (Stichting Flutonic).

Voor hun tijd en hun tips, suggesties en informatie bedanken we verder Harry Bakker (Harry Bakker Saxofoons, Muiderberg), Sietze Bandringa (NIB: Nederlands Instituut voor de Blaasmuziek), Robert Bigio (fluitbouwer, Londen), Y. Dagan (Dagan Fluitatelier, Amsterdam), dr. Gerardo Discepolo (Emerson Flutes, USA), Harry van Ekert (H&C Dwarsfluiten, Someren), Gio Ganzinotti (Broekmans & van Poppel, Amsterdam; †), Frans van Geffen Fluitreparaties (Nijmegen), Jelle Hogenhuis (fluitbouwer, Marssum), Böhmfluitatelier Jos Holstegge (Ketelhaven-Dronten), Trevor James (Trevor J. James Flutes, England), Eva Kingma (fluitbouwer, Grolloo), Moeskops Muziek (Hoorn), Caroline Moolenaar, Jan Slot (Jan Slot Blaasinstrumenten, Utrecht) en Wim Tonnaer (docent, piccolo solo Orchestre Philharmonique de Liège).

Dank ook aan Paulien en Elsbeth Pinksterboer en aan Trevor James, Yamaha Benelux en Gemeinhardt voor het ter beschikking stellen van instrumenten.

Onze speciale dank gaat uit naar Mia Dreese en Janine Abbas voor hun bijdrage bij het samenstellen en corrigeren van de grepentabellen in dit boek.

De fluit op de omslag wordt bespeeld door Phebe Adema van Scheltema.

In 't kort

Net begonnen met dwarsfluit spelen? Denk je erover om een fluit te gaan kopen, of een piccolo? Of wil je gewoon wat meer weten over het instrument dat je al hebt? Dan lees je in dit boek alles wat je nodig hebt. Over fluiten kopen of huren, over koppens, dichte en open kleppen en speciale mechaniekjes, over het stemmen en het onderhoud van je instrument, over de geschiedenis en de familie van de fluit, en nog veel meer.

Met die kennis kun je een goede keus maken als je een dwarsfluit of een piccolo gaat uitzoeken. Heb je er al een, dan lees je in dit Tipboek hoe je daar alles uit haalt wat erin zit. En verder vind je hier alle vaktermen die je nodig hebt om nog veel meer over deze instrumenten te lezen, in boeken, tijdschriften of brochures, of op internet.

De basis

De eerste vier hoofdstukken zijn vooral voor beginnende fluitisten of hun ouders bedoeld. Ze bieden je de basiskennis over het instrument en de belangrijkste verschillen tussen de fluit, de piccolo en andere fluiten, je leest er alles over leren spelen en je krijgt informatie over de kosten van het kopen of huren van een instrument.

Voor wie al langer speelt

Speel je al langer fluit, ga dan meteen naar hoofdstuk 5. Daarin

draait het vooral om het leren zien en horen van de verschillen tussen de ene fluit en de andere. Gewapend met die kennis wordt het een heel stuk makkelijker om binnen jouw budget de fluit te kopen die het best bij je past. In hoofdstukken 6 en 7 komen dagelijks onderhoud, schoonmaken, groot onderhoud en accessoires aan bod.

Achtergrondinformatie

Om goed fluit te kunnen spelen hoef je niet de hele geschiedenis van het instrument uit je hoofd te kennen, maar het is wel goed om er iets van te weten. En het is net zo handig om ook een idee te hebben over de belangrijkste familieleden van het instrument en om in grote lijnen te weten hoe een fluit gemaakt wordt. Dat lees je in de hoofdstukken 8 tot en met 11, waarbij je in het laatste hoofdstuk kennismaat met de belangrijkste fluitmerken. Die informatie kan je ook bij het kopen van een fluit goed van pas komen.

Extraatje

Als extraatje biedt dit boek je twee uitgebreide hoofdstukken over oefenen en het omgaan met podiumvrees. Ook handige informatie voor de andere leden van je orkest of je band!

Grepentabellen

Na de eerste editie van dit boek vroegen veel lezers ons om er grepentabellen aan toe te voegen, dus dat hebben we natuurlijk gedaan. Je kunt ze ook online vinden of een app downloaden, maar op papier heb je vaak wel een beter overzicht van wat er allemaal kan. We wensen je er veel plezier mee.

— **Hugo Pinksterboer**

Inhoud

IV In 't kort

1 **Hoofdstuk 1. Een fluitist?**

Met een dwarsfluit kun je alle kanten op. Je kunt er klassiek, maar ook jazz of rock op spelen, je kunt ermee praten, sissen of zingen, en nog veel meer.

7 **Hoofdstuk 2. In vogelvlucht**

De belangrijkste onderdelen van een fluit, waar ze zitten en wat ze doen, en de verschillen tussen een dwarsfluit, een piccolo, een altfluit en een basfluit.

27 **Hoofdstuk 3. Leren spelen**

Is fluit leren spelen makkelijk of moeilijk, hoe en waar vind je een goede leraar, en hoe lang moet je oefenen? Een hoofdstuk over leren spelen, kinderfluiten en spelen met een beugel.

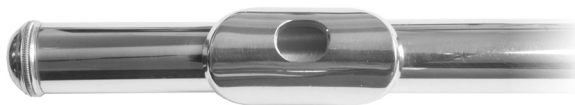
37 **Hoofdstuk 4. Fluit kopen?**

Waarom de ene fluit zoveel duurder is dan de andere, waar je voor betaalt, kopen of huren, nieuw of tweedehands, en andere kooptips vooraf.

45 **Hoofdstuk 5. Een goede fluit**

Waar let je op als je een fluit uitkiest en hoe kom je erachter of het een goed instrument is? Een hoofdstuk over verzilverde, zilveren, gouden en houten fluiten, over E-mechaniek, koppen, kleppen en toongaten, over klankverschillen, en nog veel meer.

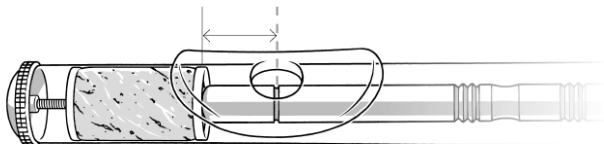

101 **Hoofdstuk 6. Ervoor en erna**

Alles wat je voor en na het spelen moet doen als je je fluit in topconditie wilt houden – van het in elkaar zetten van je instrument tot stemmen, droogmaken en opbergen. Inclusief tips over koffers en etuis, standaards en microfoons.

125 **Hoofdstuk 7. Onderhoud**

Naast het dagelijkse schoon- en droogmaken heeft elke fluit af en toe extra aandacht nodig. Een deel kun je zelf doen, een deel kun je beter laten doen.

137 **Hoofdstuk 8. Terug in de tijd**

Tussen de allereerste fluiten en de moderne dwarsfluit zaten duizenden jaren. Een heleboel geschiedenis in heel weinig woorden.

143 Hoofdstuk 9. De familie

Eigenlijk is elke fluit familie van de dwarsfluit. En de hobo, de saxofoon en de klarinet zijn dat ook... .

153 Hoofdstuk 10. Fluiten bouwen

Fluiten komen uit grote fabrieken en kleine werkplaatsen. Hoe wordt een fluit gebouwd?

157 Hoofdstuk 11. De merken

De belangrijkste fluitmerken op een rij.

163 Hoofdstuk 12. Groepen en orkesten

Een kennismaking met een aantal groepen, orkesten ensembles en bands waar je in kunt spelen.

169 Hoofdstuk 13. Oefenen

Handige tips om je oefensessies zo leuk en zo effectief mogelijk te maken.

195 Hoofdstuk 14. Plankenkoorts

Trillende vingers, een droge keel, een bonkend hart? In dit hoofdstuk lees je wat je kunt doen om plankenkoorts tegen te gaan.

205 Woordenlijst

Wat doet een gizmo, wat betekent oversneden en wat is een E-mechaniek? Een woordenlijst voor fluitisten.

212 Tipcodelijst

213 **Meer weten?**

Tijdschriften, boeken, websites en adressen voor wie meer wil weten.

217 **Grepentabellen**

Alle basisgrepen op een rij, aangevuld met bekende en minder bekende alternatieve grepen.

246 **Bij de hand**

Noteer hier alle gegevens over je instrument.

248 **Index**

Met deze index is alles wat je zoekt makkelijk terug te vinden.

251 **De Tipboek-serie**

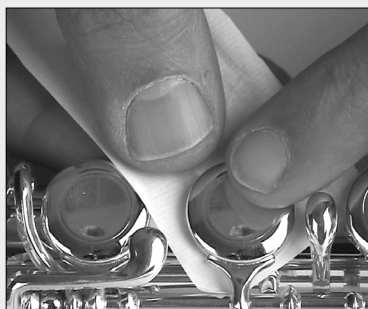
Korte omschrijvingen van de andere delen uit de Tipboek-serie.

Hoor wat je leest: Tipcode

Naast de talrijke illustraties en foto's op de volgende pagina's biedt dit boek je nóg een manier om te zien en zelfs te horen waarover je leest: de Tipcodes die je in dit boek regelmatig tegenkomt, verwijzen naar korte filmpjes en klankfragmenten op tipbook.com.

Op bladzijde 133 van dit boek lees je hoe je een kleverige polster kunt verhelpen. Daarbij staat een kader met **Tipcode FLUIT-018**. Wil je zo'n filmpje of klankfragment afspelen? Simpel! Ga naar de Tipcode-pagina op www.tipbook.com, kies voor *Tipboek Fluit en piccolo*, scroll naar Tipcode Fluit-018 en druk op de play-knop. Een lijst met alle Tipcodes uit dit boek vind je op bladzijde 212.

TIPCODE

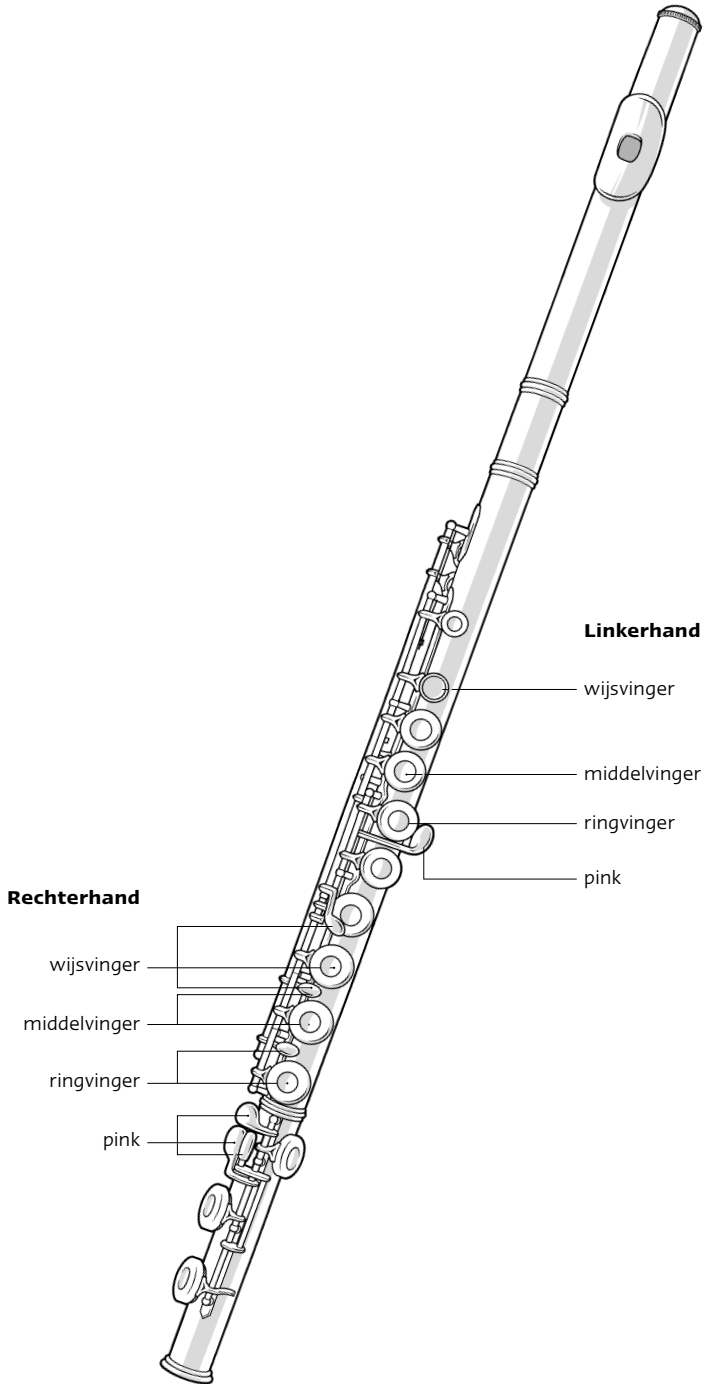
Tipcode FLUIT-018

Een kleverige polster verhelpen is niet moeilijk, zoals je in deze Tipcode ziet. Doe het wel altijd voorzichtig.

eTipboeken

In de eTipboeken, als app te koop voor iOS en Android, vind je dezelfde inhoud als in de papieren Tipboeken. Groot verschil is dat de Tipcodes van een eTipboek direct vanuit de app af te spelen zijn. Kennismaken? Ga naar je app store, zoek 'Tipboek', kies je favoriete titels en download de gratis apps, elk met een ruim vijftig pagina's tellende preview van het gekozen boek.

TIPCODE

Tipcode FLUIT-003

In deze Tipcode zie je duidelijk het verschil tussen een fluit met open kleppen en eentje met dichte.

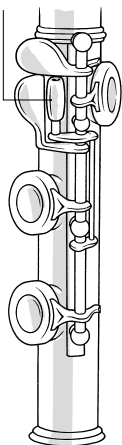
Namen

Open kleppen worden ook wel *geperforeerde kleppen* of *Franse kleppen* genoemd, en dichte kleppen zijn dan *plateaukleppen*. Het verschil tussen deze fluiten wordt heel duidelijk als je ze naast elkaar ziet, zoals in de Tipcode hierboven. Op bladzijde 66-69 lees je meer over de verschillen tussen open en dichte kleppen.

Open of dicht

Een fluit met open kleppen is vooral in het begin wat lastiger te bespelen. Daarom beginnen de meeste fluitisten dus op een instrument met dichte kleppen. Dat is niet overal zo. In andere landen – Frankrijk, bijvoorbeeld – begin je meestal direct op een fluit met open kleppen.

C-roller

Klepnamen

De namen van de meeste kleppen en de hevels vertellen je welke toon je hoort als je die klep of hevel indrukt. Op de vorige twee bladzijden staan ze allemaal.

De C

Als alle kleppen dicht zijn, speel je een lage C. De laagste klep, helemaal onder aan de voet, heet daarom de C-klep. Die klep sluit je met de C-roller.

De D

Je speelt een lage D als alle kleppen tot en met de lage D-klep dicht

dat met de toon hoge E niet de allerhoogste E bedoeld wordt (e^4), maar e^3 , in het derde octaaf. In het Engels hebben ze het dan over de *third octave E*.

Tipcode FLUIT-004

Met deze Tipcode hoor je het bereik van de piccolo, de fluit en de altfluit.

TIPCODE

PICCOLO

Een piccolo is half zo groot als een dwarsfluit. Daardoor klinkt hij precies één octaaf hoger, zoals je op de vorige pagina kunt zien. Het mechaniek ziet er iets anders uit, maar het werkt precies hetzelfde.

Twee delen

Een piccolo bestaat niet uit drie, maar uit twee delen: de kop en het *corpus* of de *body*. Omdat er geen voetje is, is de laagste toon een D, en niet een C.

Materiaal

Het corpus van een piccolo is vaak van kunststof, maar er bestaan ook houten piccolo's en instrumenten met een metalen body.

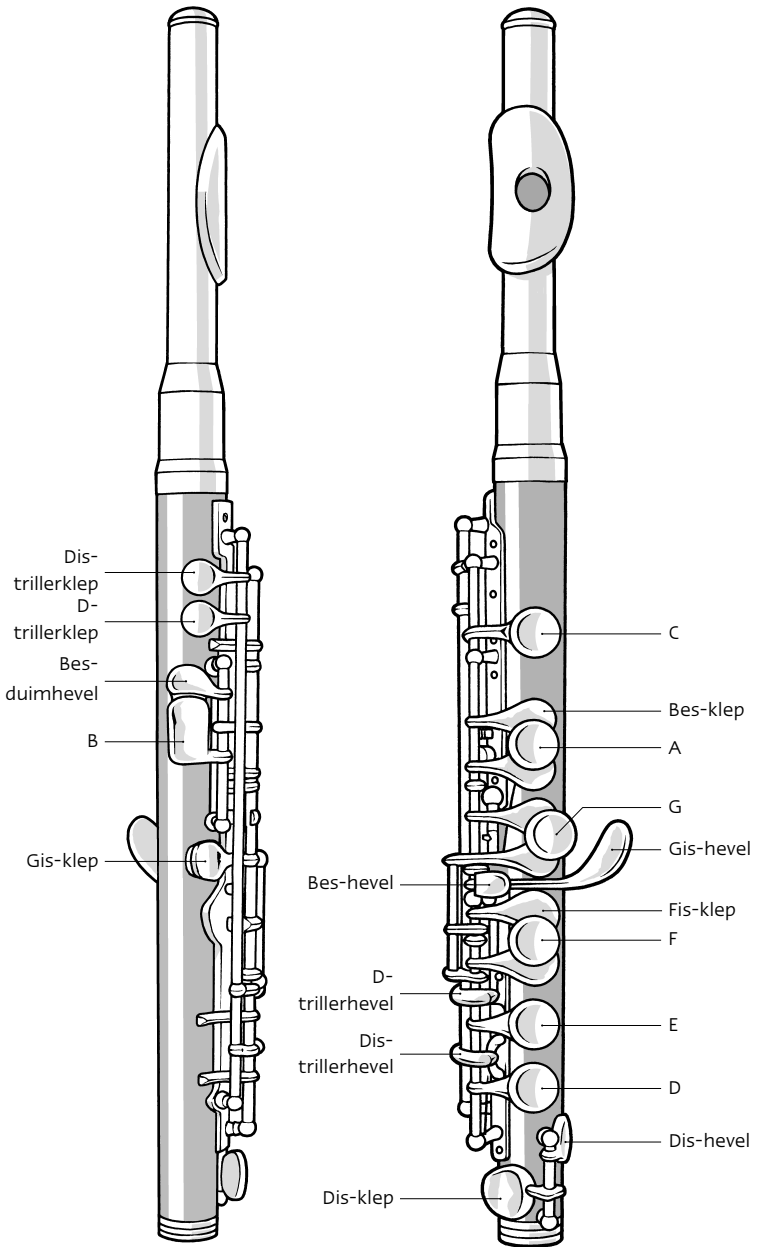
De kop

Alle metalen en de meeste kunststof piccolo's hebben een metalen kop. Bij de meeste houten instrumenten is ook de kop van hout.

Verschillen

Het mechaniek van een piccolo ziet er iets anders uit door de

Een kunststof piccolo met een metalen kop.
De namen van de kleppen zijn hetzelfde als bij de fluit.

TRANSPONEREN

Als je op een altfluit alle kleppen dichthoudt, hoor je dus niet de C van een gewone fluit, maar een G.

De greep

Toch zeggen altfluitisten dan dat ze een C spelen. Ze benoemen dus de greep die ze gebruiken, en niet de toon die er klinkt. Componisten schrijven daarom ook niet de toon die ze willen horen, maar de greep die erbij hoort.

Klinkende G

Als een componist een G van een altfluit wil horen, zet hij een C op papier. De altfluitist leest die C, doet alle kleppen dicht en speelt dan een *klinkende G*.

Ingewikkeld?

Dat klinkt misschien ingewikkeld, maar het is het niet. Als fluitist vertaal je de noten die je leest in de grepen die je moet pakken, en je fluit produceert automatisch de juiste klinkende toon. Of je nu alt, fluit of piccolo speelt!

Transponerende instrumenten

Fluiten en andere blaasinstrumenten waarbij de grepen anders heten dan de tonen die klinken, zijn *transponerende*

Een alt met een gebogen kop is even lang als een gewone fluit. (Yamaha)

met prijzen van twaalf, dertien euro. De Nederlandse Dino, een speciale oriëntatiefluit, is ruim drie keer zo duur, maar speelt iets meer als een 'echte' dwarsfluit omdat hij een bredere buis heeft. Ook zijn de vingergaten wat groter.

Plastic
dwarsfluit
(pijperfluit,
Yamaha)

Piccolo

Op een piccolo kun je beter geen fluit leren spelen, stond hierboven al. Hoe zit dat? Het instrument is makkelijker vast te houden, maar lastiger te spelen. Omdat hij kleiner is, is zuiver spelen moeilijker, en de piccolo vraagt om een andere embouchure. Zelfs ervaren fluitisten hebben echt tijd nodig om er goed op te leren spelen.

Met een beugel

Kun je fluit spelen als je een beugel draagt? Met de meeste bovenbeugels kun je wel blijven spelen, maar het duurt even voor je gewend bent. Ook moet je steeds opnieuw wennen als je beugel bijgesteld is. Onderbeugels zijn lastiger; tenslotte ligt de fluit tegen je onderlip aan. Tip: soms helpt het als je de lipplaat aan de onderkant iets dikker maakt, bijvoorbeeld door er een katoenen pleister op te plakken (zie bladzijde 131). Het allerbelangrijkste om te onthouden is natuurlijk dat duizenden beugeldragende kinderen fluit hebben leren spelen. Het kan dus gewoon!

TIP

Getintel

Sommige beugeldragers voelen een licht getintel als ze fluit spelen. Dat zijn heel lichte elektrische stroompjes, die ontstaan door een soort spanningsverschillen tussen de metalen van je beugel en je fluit. Niet gevaarlijk, wel vervelend, soms.

Neem jezelf op

Als je je fluitlessen opneemt, kun je thuis alles nog eens naluisteren. Wat er gezegd werd, en hoe het klonk wat je speelde. Je hoort namelijk veel beter hoe je klinkt als je kunt luisteren zonder te spelen. Daarom nemen veel muzikanten zichzelf ook op als ze aan het oefenen zijn. Dat kan al met je telefoon, maar de kwaliteit van je opnames wordt beter als je er een goede losse microfoon op aansluit en een goede opname-app installeert. Wil je je telefoon niet gebruiken, koop dan een goede draagbare digitale recorder. Die hebben prima ingebouwde microfoons en aansluitmogelijkheden voor professionele microfoons, ze nemen op in cd-kwaliteit en je koopt ze voor nog geen honderd euro euro.

Een goede losse microfoon en een speciale opname-app (IK Multimedia)

bijvoorbeeld pakketten met één cd met de complete opname, één cd met de muziek zonder solist (dat word jij dan!) en eentje waarop de muziek langzamer afgespeeld wordt, zodat je kunt oefenen. Tip: er zijn ook apps en andere programma's waarmee je (meespeel) muziek langzamer kunt afspelen!

Apps

Kijk ook naar andere oefen-apps voor fluitisten: sommige apps controleren zelfs noot voor noot of je zuiver speelt!

Metronoom

Bij de meeste muziekstukken is het de bedoeling dat je aan het eind nog net zo snel speelt als aan het begin. Af en toe met een *metronoom* oefenen helpt je daarbij. Zo'n opwindbaar of elektronisch apparaatje geeft piepjes of tikjes in het tempo dat je zelf hebt ingesteld. Zo hoor je direct of je sneller of langzamer gaat spelen. Bovendien ontwikkel je op deze manier een goed tempogevoel.

Metronoom-apps

Heb je een smartphone, dan kun je ook een metronoom-app downloaden, vaak gratis of voor hooguit een paar euro. Nadeel is

Je koopt al een nieuwe fluit voor minder dan tweehonderd euro, maar de vraag is of dat altijd een goede keuze is. De speciale kinderfluiten uit het vorige hoofdstuk zijn vaak al twee keer zo duur – en ze zijn dat ook waard.

Een beetje meer

De meeste leraren zullen je adviseren om niet de allergeedkoopste fluit te kopen. Vaak laten die instrumenten zich lastig afstellen, terwijl ze dat wel hard nodig hebben. Op reparaties is het materiaal ook niet echt berekend. Geef je rond de vijf- of zeshonderd euro uit, dan koop je een fluit die zich beter laat afstellen en repareren, betrouwbaarder is, en zuiverder en vaak ook mooier klinkt.

Massief zilver

Als je meer uitgeeft, bestaat ook een groter deel van de fluit uit massief zilver, in plaats van verzilverd metaal. Massief zilver gaat langer mee, het laat zich makkelijker repareren en het draagt ook bij aan een warmere, rijkere klank. Reken op zo'n vierhonderd euro voor een fluit met een zilveren kop, en op minimaal zeshonderd euro voor een zilveren kop, voet en middenstuk. Als de hele buis (de *klinkende lengte*) van het instrument van massief zilver is, kun je dat horen – als je goed genoeg kunt spelen.

En meer

Duurdere instrumenten zijn beter gebouwd en makkelijker te bespelen. Er worden betere materialen gebruikt, de eindcontrole in de fabriek is strenger – en als het goed is klinken zulke fluiten ook beter. Verder kun je vaak kiezen voor extra kleppen die bepaalde trillers makkelijker maken of de klank van bepaalde tonen verbeteren, of voor details als een gegraveerde lipplaat en kleppen.

Kostbaar
extraatje:
gegraveerde
kleppen
(Yamaha)

Onderhoud en verzekeringen

Kijk ook even of onderhoud en een verzekering voor het instrument bij de huurprijs inbegrepen zijn, en of er misschien nog andere kosten bij komen. Een ander verschil kan zijn of je een gloednieuw of een gebruikt instrument meekrijgt. Belangrijker nog is dat het instrument goed afgesteld moet zijn: aan een slecht afgestelde nagelnieuwe fluit heb je niets.

TWEEDEHANDS

Er zijn heel wat tweedehands fluiten te koop. Veel fluitisten ruilen hun eerste instrument na een paar jaar in voor een betere, en er zijn natuurlijk ook fluitisten die er op een gegeven moment mee stoppen.

Voor weinig

Al voor twee- of driehonderd euro koop je een goed afgestelde tweedehands fluit waar je nog jarenlang op kunt spelen. Veel duurder kan natuurlijk ook, tot ver in de duizenden euro's. Een van de voordelen van een goede gebruikte fluit is dat je hem vaak weer goed kunt verkopen. Dan moet hij wel perfect onderhouden zijn.

Thuis of in de winkel

De meeste tweedehands fluiten vind je in de muziekhandel, maar je kunt natuurlijk ook op internet gaan kijken. Koop je een instrument van een particulier, dan kun je goedkoper uit zijn dan in een winkel. Tenslotte moet die winkelier ook wat verdienen.

Bij een muzikwinkel

Toch heeft kopen bij een muzikwinkel of een fluitatelier een aantal voordelen. Vaak is het instrument nagekeken en afgesteld, en meestal krijg je er een half jaar, een jaar of zelfs langer garantie op. En je kunt altijd even teruggaan om iets te vragen, je kunt meestal kiezen uit verschillende instrumenten, en soms kun je je tweedehands aankoop na een tijdje nog ruilen voor een andere. Nog een voordeel: een winkelier zal je nooit het driedubbele vragen van wat een instrument waard is. Particulieren kunnen dat

TIP

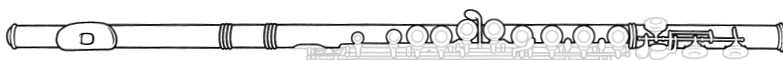
1. Massief zilveren lipplaat en schoorsteen

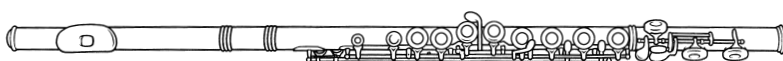
2. Massief zilveren kop

3. Middenstuk en kop van massief zilver

4. Compleet met zilveren mechaniek

Eerst: de schoorsteen en de lipplaat

Het effect van massief zilver kan al merkbaar zijn als alleen de lipplaat en de schoorsteen ervan gemaakt zijn.

TIP

Liever verzilverd

Ondanks alle voordelen van massief zilver spelen sommige fluitisten toch liever op een verzilverd instrument. Omdat dat helderder of opener klinkt, bijvoorbeeld, of omdat je dan een heel goed gebouwd instrument kunt kopen zonder extra geld voor massief zilver uit te geven. Daarom zijn er dus ook verzilverde fluiten met prijzen van tweeduizend euro of meer.

gemaakt door speciale koppenbouwers, die je ook in Nederland en België kunt vinden. Een handgemaakte kop kost al snel duizend euro.

Prijzen

Er zijn maar een paar merken en fluitateliers die houten fluiten maken. De prijzen beginnen rond de twee- of drieduizend euro maar de meeste instrumenten kosten aanzienlijk meer.

Inspelen

Heb je een nieuwe houten fluit gekocht, dan wordt vaak geadviseerd om hem voorzichtig in te spelen. Speel de eerste week maximaal twee keer vijf minuten per dag, de tweede week twee keer tien minuten, enzovoort. Doe je dat niet, dan loop je meer risico dat de fluit barst.

PICCOLO'S

Piccolo's zijn er van metaal, van hout en van kunststof. De houten hebben meestal een houten kop, en de andere meestal een metalen. Ook zie je wel combinatiesetjes: een houten instrument met een metalen én een houten kop, bijvoorbeeld. Dan gebruik je de houten kop als je een warme klank nodig hebt, en de metalen kop voor een heldere klank die ver moet dragen.

Metalen kop

Een ander verschil tussen een houten en een metalen kop is dat een metalen kop een lipplaat heeft, en een houten niet. Veel fluitisten vinden een piccolo met een metalen kop makkelijker als ze vaak moeten wisselen, van (een metalen) fluit naar piccolo en andersom.

Metaal en hout

Met metalen piccolo's is het net als met metalen fluiten: de goedkopere zijn verzilverd, en hoe meer je uitgeeft, hoe meer massief zilver er gebruikt wordt. Omdat piccolo's zo klein zijn,

Houten fluit
(Abell)

Zonder schroefjes

Dure fluiten hebben vaak geen stelschroefjes, en soms kun je kiezen: met of zonder. Een mechaniek zonder schroefjes hoeft meestal minder vaak afgesteld te worden, maar het afstellen is wel meer werk. Nog een overweging: als er onderweg iets fout gaat en er geen reparateur in de buurt is, kan het heel handig zijn om wel stelschroefjes te hebben. Dan kun je het in elk geval zelf proberen.

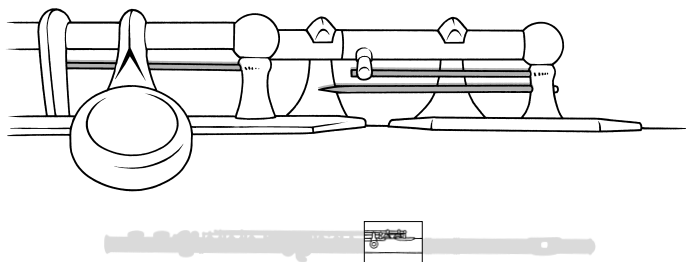
Met schouiders

Als je folders en sites van fluitmerken leest, zie je dat fabrikanten alle mogelijke soorten schroefjes aanprijzen, van *tapered pivot screws with shoulders* tot *screws with nylon inserts* en *straight screws with heads*. Belangrijk? Eigenlijk alleen voor de reparateur.

Naaldveren

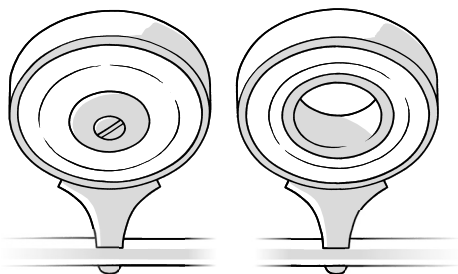
In folders en op sites van duurdere fluiten lees je vaak ook waar de naaldveren van gemaakt zijn. Het ene merk zweert bijvoorbeeld bij roestvrij staal omdat dat het langst meegaat, het langst op spanning blijft en het best af te stellen is. Andere merken kiezen juist voor goud, omdat dat soepeler zou voelen en minder snel zou breken. Goedkope fluiten hebben meestal veren van fosforbrons. De tip? Kies een fluit omdat hij prettig speelt, en niet om het materiaal van de veren.

Naaldveren

Bumpers

Op een paar plaatsen, zoals onder de Dis-hevel en onder de trillerklephevels, zitten kleine bumpertjes. Die voorkomen dat je die hevels te ver indrukt. Kurken bumpertjes zijn meestal ietsje

- **multiphonics:** twee of meer tonen tegelijk spelen.
- **kwarttonen,** de tonen tussen twee halve tonen in, ofwel de tonen tussen C en Cis of tussen Cis en D, enzovoort.

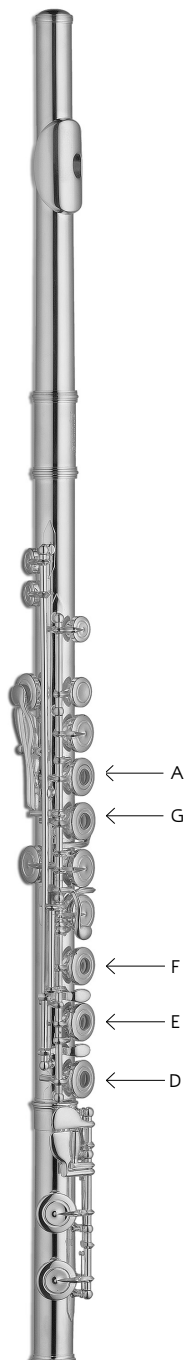
Kwarttonen en multiphonics speel je vooral in moderne gecomponeerde muziek; kwarttonen komen ook in Arabische muziek voor.

Nog makkelijker

Even tussendoor: kwarttonen, multiphonics en glissando's zijn nog makkelijker op een fluit met het klep-op-klepsysteem van de Nederlandse fluitbouwer Eva Kingma. Zo'n fluit speelt als een gewone fluit, maar er zijn zes extra kleppen die je allerlei extra mogelijkheden geven.

Zachter, rijker, voller?

Is er ook een klankverschil tussen fluiten met open en met dichte kleppen? Sommige fluitisten vinden dat een instrument met open kleppen voller en rijker klinkt. Anderen vinden dat de klank gelijkmatiger is, of zangeriger. Of zachter. Of juist harder...

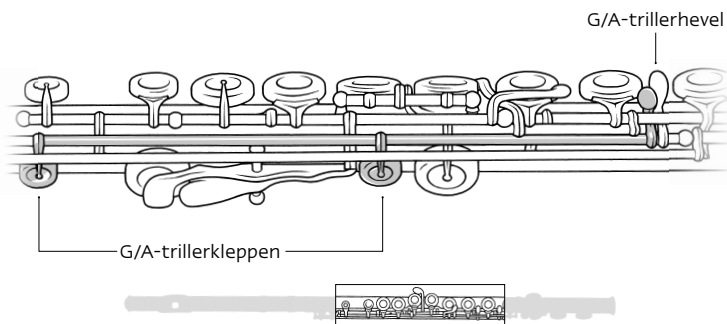
Een dichte en een open klep

De vijf open kleppen (Levante)

G/A-triller

De hoge G/A-triller is lastig te spelen. Daarom zijn er fluiten met speciale G/A-trillerklepjes. Dat zijn twee klepjes (eentje links, en eentje rechts van de duimkleppen) die je met één heveltje bedient.

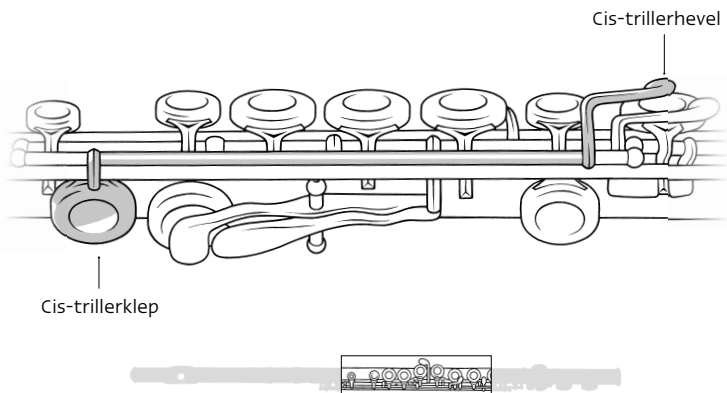
De G/A-trillerklepjes en het heveltje

Cis-triller

Diezelfde G/A-triller is ook makkelijker te spelen als je voor een paar honderd euro extra een fluit met een *Cis-trillerklep* koopt. Die extra klep is vooral bedoeld voor trillers van C en B naar Cis, maar ook G/A en meer dan tien andere trillers worden er makkelijker door. Bovendien is de hoge Gis met dit extra klepje heel zacht en toch zuiver te spelen.

De Cis-trillerklep bedien je met je rechterwijsvinger.

Nog meer speciaals

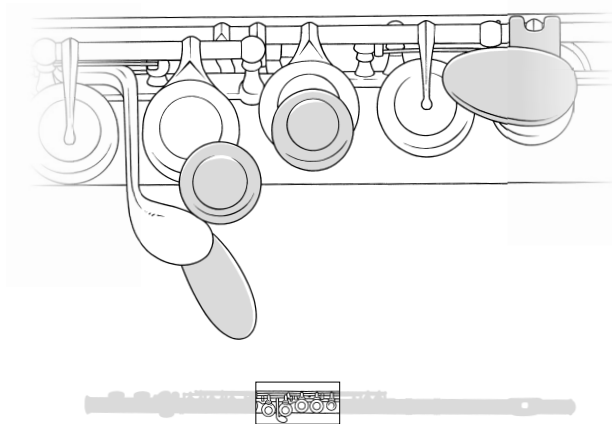
Er zijn nog veel meer speciale kleppen die je op je fluit kunt laten zetten. Je hebt bijvoorbeeld de *Brossa-Fis* voor bepaalde trillers

bij het indrukken. Als je ze té makkelijk kunt indrukken, voel je minder goed wat je doet en heb je kans dat ze ook minder snel terugkomen. Als de naaldveertjes te zwaar staan afgesteld, worden snelle passages lastig en moet je ook gewoon harder werken dan nodig is.

Verlengstukjes

Zijn er bepaalde kleppen of hevels waar je niet makkelijk bij kunt? Dan kun je er plateautjes of verlengstukjes op (laten) zetten. Die zijn los te koop, maar je kunt ze ook op maat laten maken.

Plateaus en verlengstukjes (Brannen)

Steuntjes

Ook bestaan er allerlei steuntjes waarmee je greep op de fluit te verbeteren is. Zo zijn er bijvoorbeeld kunststof steuntjes voor je rechterduim en je linkerwijsvinger. Je klikt ze zo op je fluit, en je haalt ze er ook zo weer af. Goede steuntjes helpen ook om spanningsopbouw in je vingers, handen, armen of schouders te voorkomen.

Zelf doen

Sommige fluitisten maken zulke hulpmiddelen zelf, met schuimplastic isolatiebuis (aan één kant openknippen en om je fluit schuiven), met klittenband of met kurk, dat je precies in model kunt (laten) schuren.

De tweede E

Er zijn fluitisten die op elke fluit die ze proberen eerst naar de tweede E luisteren (e²). Als die een beetje wazig of ‘hezig’ klinkt, of als hij weinig kracht of glans heeft, dan zou de rest van de fluit ook wel eens niet zo bijzonder kunnen zijn.

TWEEDEHANDS-KOOPTIPS

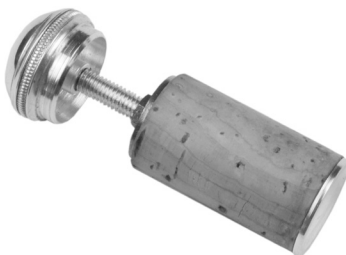
Als je een tweedehands fluit gaat kopen, zijn er nog een paar dingen om extra op te letten. Om te beginnen: zet de fluit altijd zelf in elkaar, en voel of je voet en kop makkelijk – maar niet té makkelijk – op het middenstuk kunt zetten.

Lek

Als een fluit over het hele bereik slecht aanspreekt, dan is dat vaak omdat er ergens lucht lekt. Een paar mogelijkheden? Een ingedroogde, gekrompen stemkurk, een stemkurk die veel te ver van z’n goede plaats af staat, een lek bij de aansluiting van kop en middenstuk, verdroogde polsters, een lekkende duimklep of lekkende trillerklepjes... Op zoek naar een lek? Doe dat niet door rook door de fluit heen te blazen; polsters gaan daarvan plakken. Laat het instrument liever door een specialist nakijken.

Rammels

Rammeltjes en andere bijgeluiden ontdek je het makkelijkst door te spelen zonder te blazen. Een paar oorzaken? Gescheurde polsters, verdroogde olie, gekrompen of verdwenen bumpertjes, losse schroefjes, versleten rollers of een losgeraakt stemkurkplaatje. De bekendste rammel? Een losse kroon. Die draai je zo weer vast. Wel voorzichtig, anders trek je de stemkurk van z’n plaats.

Kroon en
stemkurk

Stemapparaat

In plaats van op een klinkende toon te stemmen, kun je ook een stemapparaatje gebruiken. Daarmee kun je precies zien welke toon je speelt en of die toon zuiver is, of iets te hoog of te laag klinkt.

Cents

De meeste stemapparaatjes geven in *cents* aan hoeveel de toon die je speelt afwijkt. Honderd cents is een halve toon. De E die het stemapparaat op de foto hoort, klinkt zeven cents te laag. Dat zie je aan de wijzer, en dit stemapparaat geeft het ook nog eens linksonder in het display aan.

Chromatisch stemapparaat. Deze E klinkt zeven cents te laag (Seiko)

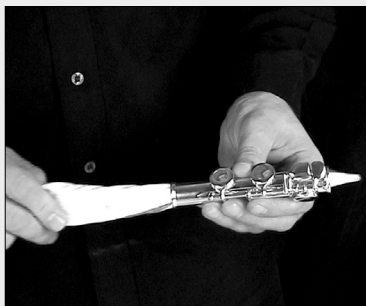
Tip

Stemapparaten geven de toon die ze horen vaak op z'n Amerikaans aan. Daarbij is de laagste C op een piano 1C. Daarvandaan tellen ze naar boven. De centrale C (onze c¹) is dan 4C. De E op het stemapparaat hierboven, 4E, is dus e¹.

Ook andere tonen

Omdat bepaalde tonen altijd iets te hoog of te laag willen klinken, spelen veel fluitisten bij het stemmen meerdere tonen. Dan gaan ze bijvoorbeeld van de A naar een hogere en een lagere E, ze spelen behalve de lage ook de hogere A's, of ze spelen ook andere tonen uit het stuk dat ze gaan spelen. Daarbij luisteren ze vooral ook heel goed naar hoe al die tonen ten opzichte van elkaar klinken.

TIPCODE

Tipcode FLUIT-017

Hier zie je hoe je de voet droogmaakt. Voor de kop gebruik je dezelfde techniek.

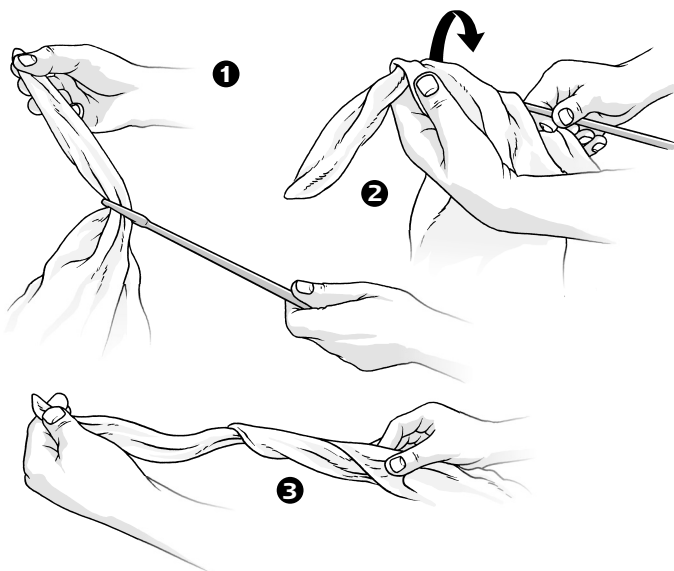
... het middenstuk...

Doe hetzelfde met het middenstuk. Als je de wisser er helemaal in steekt, kun je hem er aan de andere kant weer uit trekken. Lukt dat niet goed, duw hem dan eerst met je vinger nog iets verder door. Tip: hou de fluit ook bij het droogmaken altijd bij het kleploze stuk vast.

... en de kop

De kop droogmaken gaat makkelijker als je de zakdoek eerst iets verder door het oog van de wisserpen trekt, zoals je hieronder ziet. De losse 'kwast' aan de voorkant is makkelijker diep in de kop te steken.

iets verder...

Op een standaard of op tafel

Heb je even pauze, zet je instrument dan op een fluitstandaard of leg hem op tafel of ergens anders waar hij niet af kan vallen. Leg een fluit altijd met z'n kleppen naar boven neer.

Standaard

Een fluitstandaardje koop je al voor een of twee tientjes. Kijk even hoe makkelijk de pootjes in te klappen zijn. Wil je het echt mooi doen, koop er dan een waarvan de staander waar je de fluit overheen schuift met vilt bekleed is. Tip: koop twee standaards. Eentje voor thuis, bij het oefenen, en een voor onderweg. Nog een tip: fluitstandaards zijn makkelijk om te stoten, zeker als er een fluit op staat. Zet hem dus ergens neer waar dat risico zo klein mogelijk is.

*Goed,
goedkoop en
makkelijk in
te klappen*

In je koffer

Stop je iets langer met spelen, berg je fluit dan op. In z'n koffer is hij het veiligst en blijft hij zonder poetswerk het langst glimmen. Vooral massief zilveren fluiten kunnen snel verkleuren als ze niet in een koffer zitten. Bovendien kunnen je polsters uitdrogen, houden motten van het vilt in je polsters, en is stof slecht voor het mechaniek.

Zangmicrofoon

Een goede zangmicrofoon is voor fluitisten geschikt, maar er zijn ook speciaal voor blazers ontwikkelde microfoons. Spelen met zo'n microfoon op een standaard heeft wel een groot nadeel: je mag nauwelijks bewegen, anders wordt het geluid steeds zachter of harder, en het verandert ook.

Fluitmicrofoons

Daarom zijn er een paar fabrikanten die speciaal voor fluit en andere blaasinstrumenten bedoelde microfoonsystemen maken. De meeste systemen werken met één microfoontje, vlak boven het mondgat. Bij andere systemen zit er ook een microfoontje op de voet. De prijzen variëren van zo'n twee- tot vijfhonderd euro of meer. Draadloze systemen zijn meestal duurder.

Fluitmicrofoon
en voorversterker
met volumeknop
(SD Systems)

Voorversterker

Het signaal van de microfoons die hiervoor gebruikt worden, is meestal heel zwak. Met een *voorversterker* wordt het opgepept, en daarvandaan gaat het naar de 'echte' versterker. De voorversterker, meestal ondergebracht in een kleine zwarte behuizing, hang je bijvoorbeeld met een clip aan je riem, zoals de naam *belt pack* al aangeeft. Op de voorversterker zit vaak een volumeknop en soms ook een klankregeling.

Headset

Zangers die ook nog moeten dansen, of muzikanten die zingen

Tipcode FLUIT-009

Deze Tipcode laat zien hoe je
- heel voorzichtig - je kleppen op
speling kunt controleren.

TIPCODE

Lekkage

Lekkage ontstaat meestal heel geleidelijk. Je hebt eigenlijk niet eens in de gaten dat het gebeurt, en je gaat ongemerkt steeds harder knijpen. Een tip: laat af en toe eens iemand anders op je instrument spelen. Die is niet gewend om net iets lekkende kleppen wat harder dicht te drukken en ontdekt dus vaak eerder dat een polster niet meer helemaal sluit. Neem af en toe ook even de tijd om de lektests op bladzijde 88 te doen.

Olie

In reinigungssets zit ook vaak een flesje kleppenolie (*key oil*). Sommige fabrikanten adviseren je om eens per een of twee maanden een superklein druppeltje olie op de scharnierpunten aan te brengen.

Niet zelf

Veel fluitreparateurs zien je dat liever niet zelf doen, omdat nieuwe olie eigenlijk alleen maar helpt als je eerst het mechaniek uit elkaar haalt en helemaal schoonmaakt. Ook is er de kans dat je te veel olie gebruikt, dat er olie op de polsters komt, of dat de olie te dik of te dun is voor de fluit die je gebruikt. Kies je voor veilig, laat het oliën dan dus aan je reparateur over. Eens per jaar of eens per half jaar is meestal al voldoende, als het goed gebeurt.

Wel zelf

Wil je het toch zelf doen, breng de olie dan met een speld op z'n plaats. Hoe? Druppel een druppel olie op een stukje papier en doop de speld erin. Dan zit er nooit te veel olie aan de speld.

Kleppenolie: de
lichtste variant
(Yamaha)

Meer kleppen

Op een traverso kun je maar in een paar toonsoorten zuiver spelen. Om ook in andere toonsoorten en samen met andere instrumenten te kunnen spelen, waren er meer kleppen nodig. Rond 1760 werden de eerste fluiten met vier kleppen gebouwd (Dis, F, Gis en Bes), en niet al te veel later kwamen er *kleppenfluiten* met zes en met acht of zelfs meer kleppen.

Theobald Böhm

Theobald Böhm

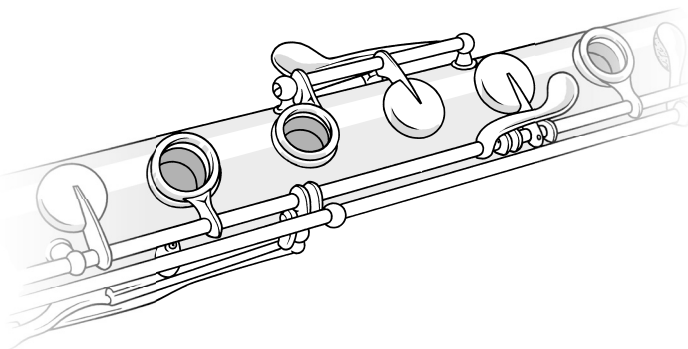
Toch kon het nog altijd beter, vond de Duitse fluitist en goudsmid Theobald Böhm (1794-1881). Hij wilde een fluit bouwen die in álle toonsoorten zuiver kon klinken, met alle toongaten precies op de juiste plaats. Bovendien wilde hij meer volume en een grotere toon.

De oplossing? Böhm kwam met grotere toongaten en een kleppensysteem waarmee je met negen vingers zestien toongaten kon openen en afsluiten.

De Böhmfluit

Böhm was achter in de dertig toen hij met zijn eerste ‘verbeterde’ fluit kwam. Dat was een houten, *conische ringkleppenfluit*. Pas vijftien jaar later, in 1847, bouwde hij de eerste moderne fluit: het zilveren, cilindrische instrument dat nu nog altijd Böhmfluit

Conische
ringkleppenfluit
(Godfroy, rond
1850-1860)

Sopraansax,
Bes-klarinet,
hobo en
fluit, in ware
verhoudingen

In de meeste fabrieken en bouwers doen niet alles zelf. Zo wordt de metalen buis vaak ingekocht, net als de polsters. Ook verzilveren gebeurt vaak buiten de deur.

Oud en nieuw

Fluiten bouwen is aan de ene kant een heel oud ambacht, en er zijn fluitbouwers die nog net zo werken als honderd jaar geleden. Aan de andere kant worden er ook computers gebruikt om onderdelen te ontwerpen, en er zijn computergestuurde machines die onderdelen tot op de duizendste millimeter precies afwerken.

Getrokken toongaten

De meeste fluiten hebben getrokken toongaten. Om die te maken, worden er eerst kleinere gaatjes in de buis geboord. Daarna schuift er een zogenaamde *doorn* de buis in, en in die doorn zit een aantal kogels: één voor elk toongat.

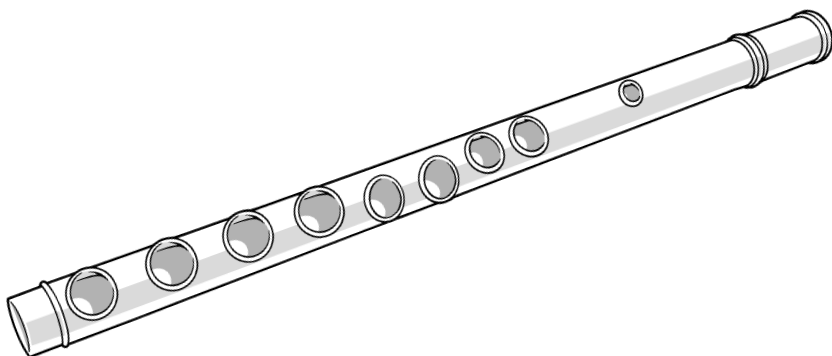
Trekken

Die kogels worden door de voorgeboorde gaten omhooggetrokken. Dan krijgt elk gat de goede maat (ook de 'grote' toongaten zijn niet altijd even groot!), en het metaal dat omhooggetrokken wordt, vormt vanzelf de rand van het gat.

Solderen

Bij een buis met gesoldeerde toongaten worden er losse ringen op de buis gesoldeerd. Pas daarna wordt het eigenlijke toongat in de buis gemaakt.

... buis met
toongaten...

hij partner in een Aziatische fabriek die sindsdien uitsluitend voor dit merk fluiten, saxofoons en trompetten en andere koperblaasinstrumenten bouwt. De instrumenten worden in Engeland afgeregeld.

Het eenpersoons orgelbedrijfje waar Torakusu Yamaha in 1889 mee begon, is nu 's werelds grootste muziekinstrumentenfabrikanten. Van basfluiten tot piccolo's en fluiten met prijzen van een paar honderd tot tienduizenden euro's, van drumstellen tot vleugels, en van trompetten en versterkers tot synthesizers – en Yamaha maakt ook motorfietsen, zeilboten en nog veel meer.

LAAGGEPRIJSD

Wil je goedkoper dan wat de vier bovenstaande merken produceren, dan kun je bijvoorbeeld terecht bij **Stagg** en **Levante** (met Brusselse roots), bij winkels die hun eigen merk hebben (zoals het Duitse **Thomann** of het Nederlandse **Main** van Music All Inn) of merken als **Stewart Ellis** (Nederlands), **Belcanto** of **Purcell**. Al deze instrumenten worden in China of andere Aziatische landen gemaakt, net als bijna alle andere betaalbare fluiten (en gitaren, drumstellen, klarinetten, enzovoort).

IETS HOGER

Merken als **Aidis** en **Viento** beginnen net als de vier grote merken met fluiten van rond de vier- of vijfhonderd euro. Volgens veel docenten is dat een bedrag dat je voor een serieus instrument ook wel moet neertellen.

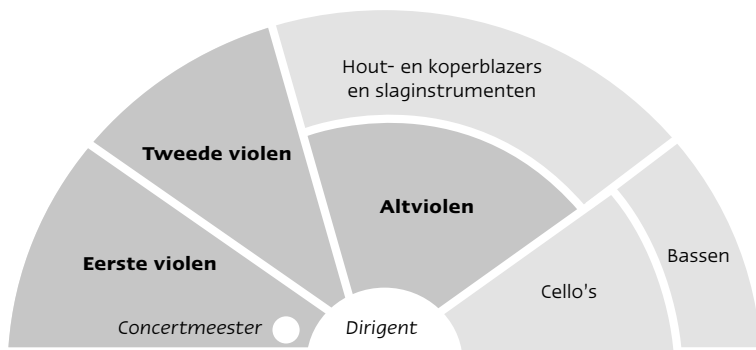
Het allergrootste orkest is het symfonieorkest, vaak met vijftig tot honderd muzikanten, en soms zelfs nog meer. De violisten en de altviolisten vormen de grootste groep; daar zijn er vaak al meer dan twintig van. De fluit speelt in zo'n orkest een kleinere rol. Meestal zijn er twee of drie fluitisten. Als er een partij voor piccolo of altfluit is, wordt die meestal door diezelfde fluitisten gespeeld.

Menginstrument

In het symfonieorkest is de fluit vooral een menginstrument, ofwel een instrument dat het geluid extra kleur geeft. Misschien hoor je niet altijd dat het er is, maar als het er niet is, ga je het missen. Is er een fluitsolo, dan wordt die meestal door de eerste fluitist gespeeld. Die heet daarom ook wel solofluitist. Sommige grote orkesten hebben ook een aparte solist voor de piccolo.

De andere muzikanten

Behalve de fluitisten en de strijkers (viool, altviool, cello, bas) vind je in een symfonieorkest verder koperblazers (trompet, trombone, tuba, hoorn, enzovoort), andere houtblazers (klarinet, fagot, hobo), slagwerkers (pauken, kleine trom, bekkens, enzovoort) en een harpist.

Kleiner klassiek

Je kunt klassieke muziek natuurlijk ook in kleinere groepen spelen. Er is bijvoorbeeld veel muziek voor fluitduo's (twee fluiten), voor fluit samen met piano, gitaar of harp, of voor fluit, piano en een paar strijkinstrumenten. Een heel andere bezetting is het blaaskwintet; dat is muziek voor fluit, klarinet, hobo, fagot en hoorn.

HOE LANG - OF HOE?

Als het over oefenen gaat, wil bijna iedereen als eerste weten hoe lang je dagelijks moet oefenen. Logisch. Dan weet je waar je aan toe bent. Toch is het misschien nóg logischer om eens te kijken naar wat je in een oefensessie of van les tot les wilt bereiken, in plaats van je af te vragen hoe lang je moet spelen. Dan kun je je aandacht namelijk richten op wat je wilt doen in plaats van op de klok! Toch is het om te beginnen natuurlijk handig om te weten hoeveel tijd oefenen meestal kost.

Drie tot zes

Bij kinderen van vijf of zes en jonger kun je eigenlijk nog niet over 'oefenen' spreken. Voor deze leeftijdsgroep is het belangrijker dat ze ontzettend veel plezier met hun instrument hebben dan dat ze er iets op moeten bereiken: het gaat er vooral om dat ze muziek maken leuk leren vinden. Als ze een paar keer per week zo'n vijf tot tien minuten kunnen spelen, is dat prima. Kortere sessies (twee keer vijf minuten) werken vaak beter dan langere.

Zes en ouder

Als kinderen wat ouder worden, kunnen ze wat langer achter elkaar met iets bezig zijn, en ze leren inzien dat iets wat je nu doet pas later resultaat kan opleveren. Oefenen, inderdaad. Het wordt mogelijk om een oefenroutine op te zetten en vol te houden, al is daar vaak wel een en ander aan begeleiding en sturing bij nodig, zowel van de leraar als van de ouders. Reken bij kinderen in de leeftijd van zes tot acht op zo'n vijftien minuten spelen per dag, vier tot zes dagen per week – en meer mag altijd.

Twaalf en ouder

Van kinderen van een jaar of twaalf en ouder wordt meestal verwacht dat ze ongeveer een halfuur per dag spelen. Zoveel tijd heb je ook als volwassene al snel nodig om vooruitgang te boeken, en die vooruitgang is vaak nodig om spelen leuk te houden. Hoe efficiënter je oefent, des te minder tijd je nodig hebt – en dat kan zo goed werken dat je uiteindelijk drie kwartier of langer speelt.

bruikt, maar het zijn daarnaast ook opzichzelfstaande oefeningen die vooral als doel hebben om je instrumentbeheersing te vergroten. Door zulke oefeningen leren je vingers te doen wat je hoofd ze vertelt, zeg maar. Etudes zijn muziekstukken die met datzelfde doel geschreven zijn.

Leuker

Toonladders, etudes en andere oefeningen zijn niet erg populair. Logisch, want ze zijn vaak minder leuk dan ‘echte’ stukken, en het is niet altijd duidelijk waar ze goed voor zijn. Heb je daar inderdaad geen idee van, vraag je leraar dan wat het doel van zo’n oefening of etude is. Dan weet je in elk geval waar je mee bezig bent in plaats van dat je het maar doet omdat het moet. Ook zijn er allerlei manieren waarop je toonladders en andere ‘saai’ oefeningen leuker kunt maken. Een paar tips?

- Toonladders en andere oefeningen worden leuker als je veel aandacht aan je toon besteedt. Denk je bijvoorbeeld eens in hoe die toonladder zou klinken als je **favoriete fluitist** ’m zou spelen!
- Net zoiets: speel toonladders alsof het **prachtige muziekstukken** zijn. Beetje lastig misschien, maar probeer ze voor te dragen in plaats van ze alleen maar uit te voeren.
- Word **steeds luider** als je een toonladder omhoog speelt, en steeds zachter als je weer teruggaat.
- Ga **steeds sneller** spelen als je omhoog gaat, en weer langzamer op de terugweg.
- Of **combineer** die twee: sneller en luider heen, langzamer en zachter terug, of andersom – enzovoort.
- Speel toonladders **in het ritme van een liedje** dat je kent. Of speel ze als triolen, of maak andere ritmische variaties.

Nieuwe stukken

Nieuwe stukken instuderen is een belangrijk onderdeel van het oefenen. Met nieuwe stukken breid je niet alleen je repertoire uit, maar ze zorgen ook voor steeds weer nieuwe uitdagingen: in elk nieuw stuk kom je weer dingen tegen die je niet eerder speelde.

NIEUWE STUKKEN

Het opdelen van een stuk muziek in een groot aantal kleine fragmenten, zoals hierboven beschreven werd, is maar één van de manieren om een nieuw stuk aan te pakken.

Meelezen

Als je een stuk kunt beluisteren voor je het gaat spelen (op cd, of voorgespeeld door je leraar), is het goed om het ook een of meerdere keren mee te lezen. Dat helpt je om het verband tussen de geschreven noten en de klinkende muziek te leggen. Bij ingewikkelde stukken is het handig om de muziek vooraf al even te bekijken, zodat je niet verrast wordt door herhalingen, coda's en andere markeringen. Dan kun je meteen ook de dynamische tekens, tempoaanduidingen, toevallige voortekens en alle andere aanwijzingen in je opnemen – en je hoeft je nog geen zorgen te maken over hoe je ze speelt.

Meer

Het is ook vaak handig om iets meer over het stuk zelf te weten. Over het karakter, over de vorm (is het een blues of een AABA-schema? Is het een rondo of een suite?), over de stijl, de componist of de tijd waarin het geschreven werd, enzovoort. Dan weet je niet alleen welke noten je speelt, maar ook waarom.

TIP

Stap voor stap

Zeker voor beginners werkt het vaak 't best om een stuk stap voor stap te gaan oefenen. Als je helemaal aan het begin wilt beginnen, klap je eerst alleen het ritme van de noten. Hardop meetellen helpt (en ook dat moet je soms eerst oefenen)! Als je snapt wat er ritmisch allemaal gebeurt en hoe dat moet klinken, ga je de noten spelen. Het juiste ritme is dan nog even niet belangrijk. De derde stap is om die twee eerste stappen te combineren: de juiste noten én het juiste ritme, maar dan heel, heel langzaam.

Een beetje spanning is niet meer dan normaal, als je moet optreden. Voel je helemaal niets, dan maakt dat je spel vaak letterlijk minder ‘spannend’ – voor jezelf net zo goed als voor het publiek. Het wordt pas vervelend als die spanning zo heftig is dat je dat muziekexamen niet haalt, dat die auditie op niets uitloopt of dat je een optreden geeft waarvan je hoopt dat er geen enkele kennis, vriend of recensent in de zaal zat. Wat kun je allemaal doen om je plankenkoorts of examenangst een beetje in de hand te houden?

Boeken

Er zijn heel wat boeken over deze onderwerpen geschreven, en ook op internet is er veel over te lezen en te leren. De tips in dit hoofdstuk zijn met nadruk niet meer dan tips. Tegelijkertijd, hoe voor de hand liggend ze soms ook lijken, kunnen ze heel effectief zijn.

Volwassenen en kinderen

Jonge kinderen hebben vaak veel minder last van plankenkoorts dan tieners en volwassenen. Een van de beste manieren om later op te kunnen treden zonder stijf te staan van de spanning, is om er al jong mee te beginnen. Nodig kinderen dus af en toe uit om iets voor je te spelen, al is het maar heel kort – en laat ze liefst ook samenspelen.

VAN TEVOREN

Als je er niet honderd procent zeker van bent dat je je muziek compleet beheerst, heb je alle reden om je zenuwachtig te voelen. Voldoende oefenen en vooral ook goed oefenen, al dan niet onder begeleiding van een leraar die weet wat er van je verwacht wordt, is in principe de beste manier om onnodige spanning te voorkomen. *Tip:* hoe dichterbij het optreden komt, des te belangrijker wordt het om aandacht te besteden aan de dingen die nog steeds wel eens misgaan. De rest beheers je blijkbaar.

Te laat

Als je het gevoel hebt dat je de dag voor het optreden nog uren

Thuis

Dat je al die praktische zaken voor elkaar hebt, betekent niet per se dat je opeens reuze kalm bent, maar het zorgt er wel voor dat het niet erger wordt dan nodig is. Nog een tip om iets rustiger te worden? Veel musici gebruiken hun fantasie. Ze beelden zich in dat ze niet straks op dat podium staan, maar dat ze thuis spelen, alleen of voor vrienden of familie. Of ze verplaatsen zichzelf naar een verlaten eiland, of ze denken aan de totale rust tijdens hun laatste vakantie. Of ze beloven zichzelf dat dit hun allerallerlaatste optreden wordt, dus willen ze alles geven wat ze hebben. Nu of nooit...

Peptalk

Je kunt natuurlijk ook proberen jezelf op te pepen. Bedenk dan vooral dat je natuurlijk niet voor niets bent waar je bent. Niemand zegt je dat je examen moet doen als je daar nog niet klaar voor bent. En de band waar je in speelt, was natuurlijk nooit uitgenodigd als ze niet alle bandleden even geweldig hadden gevonden. Toch?

Muziek

Denk bij een examen of een auditie niet aan de uitslag, maar focus je op de muziek. Dat is namelijk het enige waar het echt om gaat. Probeer niet te laten horen hoe goed je bent, maar hoe prachtig het stuk is dat je speelt.

TIP

Ander publiek

Er is natuurlijk een verschil tussen gewoon publiek en een jury of een examiner. Dat publiek komt om te genieten, terwijl een jury of een examiner je moet beoordelen. Bedenk dan in elk geval dat ze er wel voor jou zitten, en ga ervan uit dat ze hopen dat je geweldig klinkt – al was het alleen maar omdat dat hun werk veel leuker maakt.

Gewoon publiek

En natuurlijk kun je ook doen alsof die examinatoren gewoon maar toehoorders zijn. Of dat het toehoorders zijn die speciaal

Aanblaasrand

De rand van het mondgat waar je je luchtstroom op richt, zodat de lucht gaat trillen en je een toon hoort. Ook wel blaasrand genoemd.

Actieve kleppen

De kleppen die open staan als je niet speelt. De inactieve kleppen (trillerklepjes, Gis en Dis) zitten dan dicht.

Allergie

Het materiaal van de fluit kan soms allergische reacties veroorzaken.

Altfluit

Een altfluit is een langere en lager klinkende dwarsfluit. Zie ook: *Transponerende instrumenten*.

Applicatuur

Zie: *Mechaniek*.

Basfluit

Een basfluit is ongeveer twee keer zo lang als de 'gewone' dwarsfluit; hij klinkt een octaaf lager.

Bereik

Afstand van de laagste tot de hoogste toon van een fluit.

Body

Zie: *Corpus*.

Boring

Zie: *Taper*.

Böhmfluit

Veel fluitisten noemen de dwarsfluit naar de man die de moderne fluit ontwikkelde: Theobald Böhm.

Zijn naam wordt ook als Boehm geschreven, maar zelf schreef hij hem met een 'ö'. Zie: *Dwarsfluit*.

Blaasrand

Zie: *Aanblaasrand*.

Briccialdi-Bes

De Bes-hevel die je met je linkerduim bedient.

Brossa-Fis, Brossa-Bes

Zie: *Lange Bes*.

B-voet

Iets langere voet met extra roller en klep. Zie: *Voet, voetstuk*.

C-armpjes

Zie: *Y-armpjes*.

C-fluit

Andere naam voor de concertfluit. Zie: *Dwarsfluit*.

Cis-trillerklep

Zie: *Trillerkleppen*.

Concertfluit

Andere naam voor de C-fluit of dwarsfluit. Zie: *Dwarsfluit*.

Conisch

Houten en kunststof piccolo's zijn conisch: de buis wordt naar het uiteinde toe steeds smaller. De dwarsfluit is cilindrisch.

Cooper-scale

Naar Albert Cooper genoemde verdeling van de toongaten over de buis. Er zijn ook allerlei andere scales. Zie: *Scale*.

Corpus

Ander woord voor het middenstuk of de body van een fluit, of het langste deel van een piccolo.

Cups

Engels voor de eigenlijke kleppen, ofwel de ‘dekseltjes’ die de toongaten afdekken. Ook wel pad cups (polstercups) of key cups (‘klepdeksels’) genoemd.

C-voet

De meeste fluiten hebben een C-voet, waarmee de laagste toon een C is. Zie: *Voet, voetstuk*.

Dichte kleppen

Zie: *Kleppen*.

Donut

Ander woord voor E-ring. Zie: *E-ring*.

Dop

Ander naam voor het kroontje. Zie: *Kroontje*.

Dopjes

Open kleppen zijn met dopjes of stopjes (tijdelijk) dicht te maken. Zie ook: *Kleppen*.

Duplicaat-Gis

Andere naam voor de onderste G-klep.

Dwarsfluit

De meestgebruikte fluit wordt ook wel zijn bijvoorbeeld Böhmfluit, C-fluit, concertfluit, grote fluit, sopraanfluit of (meestal) gewoon ‘fluit’ genoemd.

Embouchure

Frans woord, vaak gebruikt in plaats van *toonvorming*, ofwel de stand van je lippen en alles daaromheen wat meespeelt in de klank die je maakt. In het Engels betekent embouchure ook wel lipplaat (*embouchure plate*) en mondgat (*embouchure hole*).

E-mechaniek

Mechaniekje waarmee de hoge E (e3) makkelijker te spelen is. Ook split-E genoemd, of split-G: het armpje van het mechaniek ‘splitst’ de twee G-kleppen, die normaal aan elkaar gekoppeld zijn. Zie ook: *E-ring*.

E-ring

Bij fluiten zonder E-mechaniek kan een E-ring of donut helpen om de hoge E makkelijker te laten klinken. Ook achteraf te plaatsen!

Fluitkop

Zie: *Kop, kopstuk*.

Frans

Een fluit naar Frans model heeft een Frans mechaniek (met open kleppen), *French pointed arms* (gepunte kleparmpjes) en de G-kleppen in lijn. Een kop met een Franse taper zorgt voor een elegante klank. Een *French style case* is een etui zonder handvat.

G in lijn

Zie: *Uitgebouwde G*.

G/A-kleppen

Andere naam voor de beide G-kleppen.

G/A-trillerkleppen

Zie: *Trillerkleppen*.

Gebogen kop

Zie: *Kromme kop*.

Geperforeerde kleppen

Open kleppen.

Gepunte kleparmpjes

Zie: *Frans*.

Gesoldeerde toongaten, getrokken toongaten

Zie: *Toongaten*.

Gizmo

Extra heveltje waarmee de B-klep van een B-voet te sluiten is zodat de hoge C (c4) beter aanspreekt.

Hulpgrepen

Bijna elke toon is behalve met de gewone greep ook met een of meer hulpgrepen te spelen.

Inactieve kleppen

Zie: *Actieve kleppen*.

Indirecte kleppen

De kleppen die je via hevels bespeelt (ofwel alle kleppen behalve de kleppen die bij een Franse fluit open zijn (A, G, F, E, D)).

Inline G

Zie: *Uitgebouwde G*.

J-kop

Zie: *Kromme kop*.

Key

Engels voor klep.

Key cups

Zie: *Cups*.

Kleppen

De toongaten van een fluit worden met kleppen afgesloten. Bij een open-kleppenfluit zijn de vijf kleppen waar je je vingers direct op zet in het midden open. Voor open en dichte kleppen bestaan tal van andere namen.

Kop, kopstuk

Het deel van de fluit waar het mondgat in zit.

Kromme kop

Kinderfluiten, altfluiten en basfluiten hebben vaak een kromme of een gebogen kop, die door z'n vorm ook wel U-kop of J-kop genoemd wordt.

Kroontje

De dop of schroefdop die de kop aan de bovenkant afsluit.

Lange Bes

Andere naam voor Bes-trillerhevel. Ook wel Brossa-Bes genoemd, naar de uitvinder van deze kleppen.

Lipblad

Zie: *Lipplaat*.

Lipplaat

Een metalen kopstuk heeft altijd een lipplaat (ook wel mondplaat, lipblad of embouchureplaat), die via de schoorsteen aan de kop vastzit.

Luchtriet

Een dwarsfluit heeft geen rietje

van riet, zoals een saxofoon, maar fluitisten hebben het wel over het luchtriet.

Mannetjes

De pilaartjes of zuiltjes waar de assen in scharnieren.

Mechaniek

De kleppen, assen, veertjes en hevels waarmee je de toongaten afsluit en opent. Ook applicatuur of klavier genoemd.

Microfoon

Fluiten zijn te versterken met een zangmicrofoon of een speciaal voor blazers ontwikkelde microfoon, of met een speciaal fluitmicrofoonsysteem.

Middenstuk

Het langste deel van de fluit, ook wel corpus of body genoemd.

Mondgat

Om een toon te maken, richt je je luchtstroom op de aanblaasrand van het mondgat.

Mondplaat

Zie: *Lipplaat*.

Nieuwzilver

De meeste verzilverde fluiten worden gemaakt van nieuwzilver of nikkelzilver, een metaalmengsel van koper, zink, nikkel en wat andere metalen. Zilver zit er niet in. Ook bekend als alpaca.

Offset G

Zie: *Uitgebouwde G*.

Omgedraaide Bes/B

Bij een omgedraaide Bes/B werken de kleppen bij je linkerduim andersom.

Ondersneden

Zie: *Overcut*, *oversneden*.

Open kleppen, open-kleppenfluit

Zie: *Kleppen*.

Overcut, oversneden

Bij een oversneden (*overcut*) mondgat zijn de zijranden afgeschuind.

Bij een ondersneden (*undercut*) toongat of mondgat is de hoek tussen gat en buis (binnen in de fluit) afgeschuind.

Pad

Engels voor polster.

Pad paper

Speciaal papier om je polsters te reinigen.

Padsaver

Lange, pluizige pluim die je na het droogmaken in je fluit kunt steken.

Piccolo

Een piccolo is een kleine dwarsfluit; hij is ongeveer half zo groot en klinkt een octaaf hoger.

Pilaartjes

Zie: *Mannetjes*.

Pinnetjes, pinloze mechanieken

Bij de meeste fluiten zitten er kleine pinnetjes in de lange assen van het mechaniek; sommige merken maken

mechanieken die (gedeeltelijk) pinloos zijn.

Plateaukleppen

Dichte kleppen.

Polsters

Dunne, met vlies beklede schijfjes waarmee de toongaten luchtdicht afgesloten worden.

Pijperfluit

Dwarsfluit, meestal zonder kleppen.

Reformlipplaat

Knststof lipplaat met grote vleugels.

Ribben

Dunne metalen strips waarmee het mechaniek op de buis gezet is.

Ringkleppen, ring keys

Een van de voorlopers van de dwarsfluit had ringkleppen, en die zijn veel 'opener' dan de moderne open kleppen. Verwarrend: in het Engels worden open kleppen soms *ring keys* genoemd.

Rodineren

Gebeurt eigenlijk alleen met lipplaten. Het opgebrachte metaal (rodium) heeft een zilverachtige tint en is harder dan goud.

Roller

Ronde 'hevel' waarmee je de C-klep bedient, en op een B-voet ook de klep voor de lage B. Een *tapered roller* is in het midden iets dikker.

Scale

De scale is de grootte van de

toongaten en hun verdeling over de buis.

Schoorsteen

Het metalen randje of pijpje tussen lipplaat en buis.

Schroefdop

Zie: *Kroontje*.

Split-E

Zie: *E-mechaniek*.

Stemkurk

Tussen het kroontje en het mondgat zit de stemkurk. Om zuiver te kunnen spelen, moet hij precies op de juiste plaats zitten.

Stopper

Engels voor stemkurk. Ook gebruikt voor rubber ringen die de stemkurk vervangen.

Stopjes

Zie: *Dopjes*.

Studiefluit

Met een studiefluit wordt meestal een 'beginnersfluit' bedoeld, met prijzen tot zo'n zeven- of achthonderd euro.

Taper

Als fluitisten het over de taper hebben, bedoelen ze meestal het verloop van de kop, van smal naar breed. Het Nederlandse woord boring wordt minder vaak gebruikt.

Tappen

De in elkaar schuivende uiteinden van kop, corpus en voet.

Toongaten

De meeste dwarsfluiten hebben zestien getrokken of gesoldeerde toongaten die met kleppen en/of met je vingertoppen afgesloten worden.

Transponerende instrumenten

Een altfluit is een transponerend instrument: de greep die je speelt noem je anders dan de toon die je hoort. Bij de altfluit geeft de greep die bij de toon C hoort een klinkende G.

Er zijn ook Bes-instrumenten (zoals de altsax, de Bes-klarinet en de meeste trompetten), Es-instrumenten (de tenorsax, bijvoorbeeld) en andere transponerende instrumenten.

Traverso

Voorloper van de moderne dwarsfluit.

Trillerkleppen

Speciale kleppen om bepaalde trillers makkelijker te maken.

Uitgebouwde G

Bij een fluit met een uitgebouwde G (offset G) liggen de beide G-kleppen iets naar buiten, zodat je er iets makkelijker bij kunt dan wanneer ze op één lijn met de andere kleppen liggen (G in lijn of inline G; Frans model).

U-kop

Zie: *Kromme kop*.

Undercut

Zie: *Overcut, oversneden*.

Veertjes

Zorgen ervoor dat de kleppen die je dichtdrukt weer opengaan, en andersom.

Voet, voetstuk

Het onderste deel van de dwarsfluit. De meeste dwarsfluiten hebben een C-voet. Met een iets langere B-voet kom je nog een halve toon lager.

Winged embouchure

Engels voor lipplaat met vleugels.

Wisser, wisserpen

Met een om de wisser(pen) gewikkelde doek maak je je fluit vanbinnen droog. Met de inkeping in de wisserpen kun je kijken of de stemkurk op de goede plaats zit.

Y-armpjes

De meeste fluiten hebben Y-vormige kleparmpjes, die ook wel C-armpjes genoemd worden.

Zuiltjes

Zie: *Mannetjes*.

C#

Enharmonisch: D \flat

○
Open

●
Dicht

◐
Half open

Basisgrepen C \sharp en D \flat

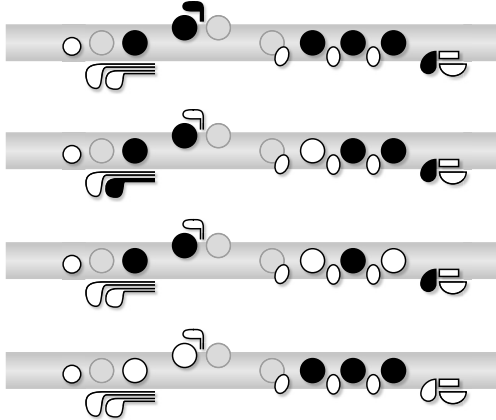
cis ¹ des ¹	
cis ² des ²	
cis ³ des ³	
cis ⁴ des ⁴	

Hulpgrepen cis² en des²

cis ² des ²	

Hulpgrepen cis³ en des³

C#

Enharmonisch: D^b

Open

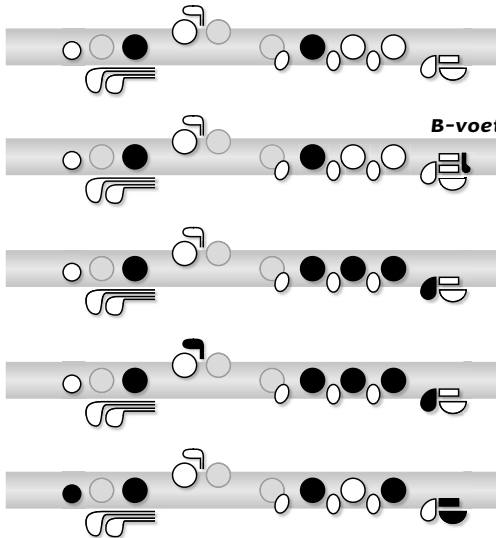

Dicht

Half open

Hulpgrepen cis⁴ en des⁴

B_b

Enharmonisch: A[#]

Open

Dicht

Half open

Basigrepen ais en bes

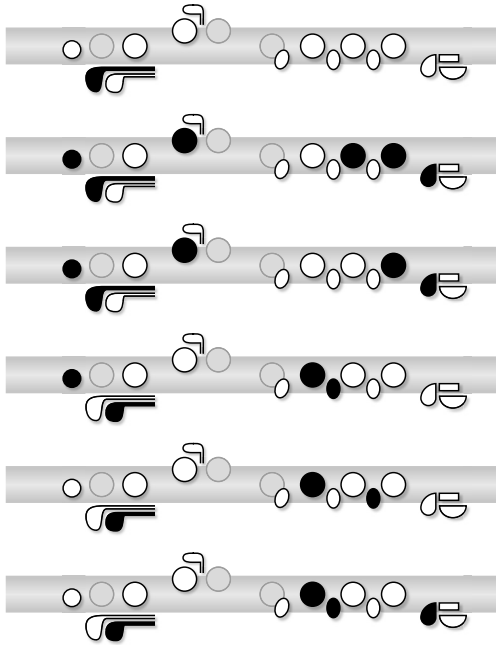
ais¹ bes¹

ais² bes²

^{8ve}.....
ais³ bes³

Hulpgrepen ais² en bes²

a² bes²

Hulpgrepen a^3 en bes^3

B \flat

 Enharmonisch: **A \sharp**

Open

Dicht

Half open

Index

Een korte uitleg van de meeste termen in deze index is te vinden in de woordenlijst op bladzijde 206-211.

A

A=440/442: 18, 25, 75-76, 98, 107-108
 Aanblaasrand: 8, 82, 106, 144, 151
 Ademsteun: 28
 Afstellen: 38, 40, 57, 136
 Allergische reacties: 49, 98, 135
 Alpaca: 47
 Altfluit: 18, 22-24, 39, 78, 164-165
 Amerikaanse kop (piccolo): 84-85
 American cups: 69
 Amerikaanse klank: 94
 Applicatuur: 56

B

B-voet: 70-71, 95,
 Basfluit: 24-25, 25-26, 39, 52, 78-79, 145
 Bereik: 18-19
 Body: 19, 161
 Böhm, Theobald: 4, 61, 135, 140
 Böhmfluit: 4, 140-141
 Boehm, Boehmfluit: 4, 206
 Boring: 81
 Briccialdi-Bes: 141
 Britannia silver: 49
 Brossa-Fis: 74
 Bubble-style kop: 84-85
 Bulb-style kop: 84-85
 Bumpers: 58-59

C

C-armpjes: 72
 C-fluit: 5
 C-voet: 70-71
 Cis-trillerklep: 74
 Concertfluit: 5
 Conisch: 55-56, 140-141, 150, 151
 Contrabasfluit: 145, 146
 Cooper-scale: 89

Corpus: 19, 21, 52
 Covered keys: 69
 Cups: 86

D

Dichte kleppen: 13, 16, 66-69, 89
 Donut: 65
 Doos: 118
 Dop (kroon): 9
 Dopjes: 68-69, 89
 Duitse boring: 81
 Duitse klank: 94
 Duitse kleppen: 69
 Duitse taper: 81

E

E-mechaniek: 63-65, 75
 E-ring: 65
 Embouchure: 28
 Ergonomische fluit: 161
 Ergonomische steun: 87-88
 Etui: 118-120
 Europese kop: 84-85

F

Fife: 138
 Fisch Haut, Fish skin: 60
 Foedraal: 118-120
 Frans mechaniek: 69
 Franse boring: 81
 Franse kleppen: 69
 Franse taper: 81
 French pointed arms: 72
 French style case: 118

G

G in lijn: 17, 61-63, 64

G/A-trillerkleppen: 74
 Gebogen kop: 22-23, 26, 78-79
 Gegoten kleppen: 69
 Geperforeerde kleppen: 16
 Geperste kleppen: 69
 Gepunte kleparmpjes: 72
 Gesoldeerde toongaten: 72-73
 Getrokken toongaten: 72-73
 Gigbag: 119
 Gis-hevel: 12, 15, 20, 29, 86
 Gizmo: 70, 71
 Goud: 39, 50-51, 58, 86, 95, 140, 79
 Graveren: 38, 82
 Grepentabellen: 200-228
 Grote fluit: 5

H

Hevels: 12, 15
 Hoge E: 19, 63-65
 Houtblaasinstrumenten: 148-151
 Houten fluiten: 21, 46, 52-53, 53-56,
 84-85, 99, 106, 110, 115, 118, 134-135,
 138, 140, 155, 161
 Houten koppen: 81-82, 84, 99
 Hulpgrepen: 65, 201

I

Inactieve kleppen: 130, 132
 Inline G: 17, 61-63, 64

J

J-kop: 22, 80

K

Kleppenolie: 129
 Klepopening: 90
 Klevende polsters: 73, 130, 132-133
 Klinkende G: 23
 Koffer: 102-103, 118-120
 Kromme kop: 22-23, 26, 78-79
 Kroon, kroontje: 8-9, 85-86, 95, 96
 Kunststof (fluiten): 138, 147, 148, 160
 Kunststof (lipplaat): 82
 Kunststof (piccolo): 53-55

Kunststof (polsters): 60-61
 Kurkvet: 106
 Kwarttonen, kwarttoonfluit: 67

L

Lipplaat: 8, 30, 38, 47, 48, 49-50, 81-82,
 83, 131
 Luchtriet: 151

M

Mannetjes: 59,
 Mechaniek: 8, 9-18, 21, 39, 49, 50, 56-59
 Microfoons: 121-123
 Middenstuk: 8
 Mondgat: 8, 82-84, 97, 103, 141, 155
 Mondplaat: 8
 Multiphonics: 67

N

Naaldveren: 58, 87
 Nikkel: 49, 98
 Nikkelzilver: 47

O

Offset finger buttons: 21
 Offset G: 17
 Ondersneden: 83
 Open kleppen, open-kleppenfluit: 13, 16,
 62-63, 64, 66-69, 89
 Overcut, oversneden: 83

P

Pad cups: 86
 Pad paper: 132
 Padsaver: 116
 Piccolo: 4, 5, 18, 19-21, 24-25, 30, 39,
 53-56, 59, 61, 65-66, 84-85, 92, 110,
 112, 133, 146
 Pijperfluit: 2, 30, 138, 147
 Pilaartjes: 59
 Pinloos mechaniek: 59, 64
 Pinnetjes: 59
 Plastic: 29-30, 54
 Plateaukleppen: 69

Polsters: 12, 13, 40, 60-61, 66, 73, 96,
106-107, 113, 117, 118, 127, 129, 132-
134, 136

R

Reformlipplaat: 82
Respons: 51, 95
Ribben: 59, 99
Ringkleppen, ring keys: 69, 140
Rodineren: 50
Roller: 16, 73, 86

S

Scale: 76, 89
Schoorsteen: 47, 48, 50, 83, 95
Schroefloos: 58
Serienummer: 98-99, 121
Solid cups: 69
Sopraanfluit: 145
Split-E: 63, 65
Split-G: 63
Standaard: 117
Stelschroefjes: 57
Stemapparaat: 91, 108, 109
Stemkurk: 9, 85, 90, 91, 96, 111-112, 128
Stemmen: 75-76, 98, 107-110
Sterling silver: 49
Steun (basfluit): 26, 79
Steun (fluit): 87-88
Steun (piccolo): 56
Stopjes: 68
Stopper: 85
Studiefluit: 39
Subcontrabasfluit: 145

T

Taper: 81
Tapered roller: 86
Tappen: 105
Toongaten: 8, 9-12, 61, 72-73, 89, 134

Toonvorming: 28, 178
Transponerende instrumenten: 23-25
Traverso: 138
Trillerkleppen: 12-14, 20, 74-75, 127, 130
Tweedehands-kooptips: 43-44, 96-99

U

U-kop: 22
Uitgebouwde G: 17, 61-63, 66
Under-key split-E: 65
Undercut: 83

V

Veertjes: 58, 87
Verborgen schroeven: 57
Vergulden: 49-50, 131, 136
Versterking: 121-123
Verzekering: 43, 121
Verzilverd: 47, 48, 97-98, 113
Vleugels: 81-82
Voet, voetje, voetstuk: 8, 19, 29, 49, 55,
70-71, 96, 97

W

Wanddikte: 51
Waterlijn: 61
Weerstand: 51, 83, 95, 135
Winged embouchure: 81
Wisser, wisserpen: 9

Y

Y-arpjes: 72

Z

Zilver: 38-39, 47, 48-49, 50, 76, 97-98,
113
Zilverpoetsdoek: 116
Zuiltjes: 59

De Tipboek-serie

Leuk, dit Tipboek? Weet dan dat er ook Tipboeken zijn voor de andere leden van je band of orkest. Op de volgende bladzijden worden alle beschikbare titels kort beschreven. Ook al die andere Tipboeken werden geschreven in samenwerking met muzikanten, muzikleraren, technici, fabrikanten en andere experts. Praktisch, to the point, glashelder, en met niks wat je niet wilt weten.

Op papier en digitaal

De Tipboek-serie is er op papier en in digitale vorm. De digitale boeken zijn als app te downloaden (iOS en Android: zoek 'eTipboek' in je app store), elk met een gratis preview van meer dan 50 pagina's. Bij de boeken op de volgende pagina's zie je covers van die digitale eTipboeken. Deze covers wijken iets af; de inhoud is in principe gelijk.

Instrumenten en meer

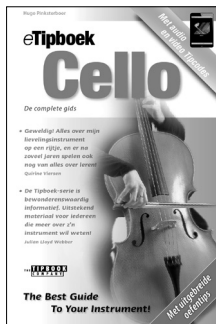
De meeste Tipboeken gaan over instrumenten. Ze bieden je alle informatie die je nodig hebt om het instrument te kopen dat bij jouw sound, niveau, stijl en budget past, en om daar alles uit te halen wat er in zit. Zonder te vertellen hoe het moet, maar met alles wat je nodig hebt om je eigen keuzes te kunnen maken. Vanzelfsprekend wordt er ook veel aandacht besteed aan onderhoud, afstellen en stemmen. Naast deze boeken zijn er de Tipboeken *Muziek op papier* (basistheorie), *Muziek voor kinderen* (een gids voor ouders) en *Versterkers en effecten* (voor iedereen die versterkt speelt).

Tipboek Akoestische gitaar

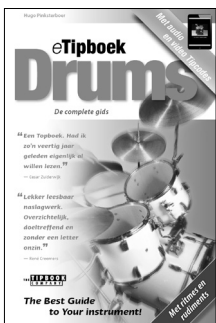
Tipboek Akoestische gitaar legt stap voor stap uit hoe je een goed instrument herkent, en het boek helpt je om de klank, de bespeelbaarheid en alle andere aspecten van het instrument te beoordelen. Natuurlijk zijn er aparte hoofdstukken over de verschillende soorten snaren en hun klankeigenschappen (inclusief verhelderende tips over onderhoud), over stemmen en afstellen, en zelfs over plectrums en hoe je je nagels goed houdt.

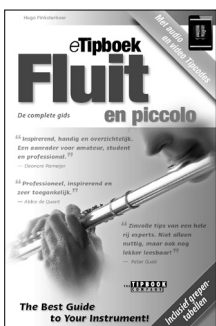
Tipboek Cello

Tipboek Cello besteedt veel aandacht aan wat de klank van een cello bepaalt (de exacte afmetingen van de klankkast, de stapel, de kam...), maar ook aan praktische zaken als de verschillende soorten stemsleutels en staartstukken. Natuurlijk lees je in deze gids alles over het vergelijken en uitzoeken van instrumenten en strijkstokken, en leer je hoe belangrijk snaren voor de klank van je instrument zijn.

Tipboek Drums

Een trommel is een trommel is een trommel? Nee, zeker niet. *Tipboek Drums* vertelt alles over de verschillen tussen het ene drumstel en het andere: het gebruikte hout of andere materialen, de dikte en de diepte van de ketel, het model van de draagrand, het soort spanranden en spanbokken, de ophanging en nog veel meer. Verder is er ruim aandacht voor drumstokken, vellen en bekkens, en lees je stap voor stap hoe je drumstel perfect laat klinken.

Tipboek Dwarsfluit en piccolo

Een dwarsfluit koop je al voor een paar honderd euro, maar je kunt er ook dertigduizend euro of meer aan uitgeven. Die boek vertelt hoe het gebruikte materiaal, het vakmanschap en allerlei andere elementen voor die prijsverschillen kunnen zorgen, en hoe je het instrument koopt dat het best past bij je budget, je smaak en je niveau. Een zilveren kop, open of dichte kleppen, een B-voet of een C-voet? Het komt allemaal aan bod.

Tipboek Elektrische gitaar en bas

Elektrische gitaren en basgitaren zijn er in talloze modellen en uitvoeringen. Dit boek laat je de verschillen zien en vertelt alles over halsprofielen, frets, gebruikte houtsoorten en hun invloed op de klank, de verschillende soorten elementen, stemmechanieken, bruggen en snaren, zodat je weet wat je hebt en weet je koopt. Natuurlijk vind je hier ook talloze praktische tips voor het stemmen, afstellen (intonatie) en onderhoud van je instrument.

Tipboek Keyboard & digitale piano

Tipboek Keyboard en digitale piano legt alle vaktermen rond deze instrumenten glashelder uit: van gewogen klavieren en midi tot layers en splits, arpeggiators en sequencers, expressiepedalen en multiswitches, en nog veel meer. Ook helpt dit boek je bij het beoordelen van de begeleidingsautomaat, en is er uitgebreid ruimte voor de bespreking van alle soorten aansluitingen en wat je ermee kunt doen.

Tipboek Klarinet

Hoe meer je over je instrument weet, des te makkelijker wordt het om de verschillen te horen en zo jouw beste klarinet te kunnen kopen. In dit boek lees je alles over het belang van de boring (hoe ziet het instrument er vanbinnen uit), maar ook over het model van de beker en de invloed die dat op de klank heeft, over tussenringen, tapringen en toongaten, en over het mechaniek. Ook mondstukken, tonnetjes en rietjes (inclusief bijwerken!) komen aan bod.

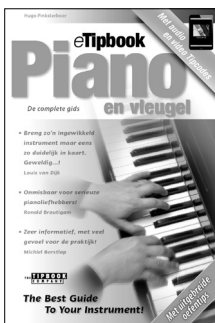
Tipboek Muziek op papier - basistheorie

Tipboek Muziek op papier biedt je alles wat je weten moet om muziek te kunnen lezen en beter te leren begrijpen – of dat nu pop, klassiek of jazz is. Het leert je noten lezen vanaf het allereerste begin, maar ook onderwerpen als vreemde maatsoorten en akkoordsymbolen komen aan bod, en je leert in een paar pagina's hoe makkelijk transponeren eigenlijk is. Lees je al muziek? Dan is dit een handig naslagwerk en fris je oude kennis makkelijk weer op. Met 63 Tipcodes om alle muziekvoorbeelden te beluisteren!

Tipboek Muziek voor kinderen

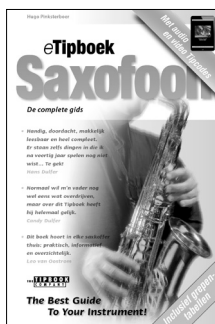
Tipboek Muziek voor kinderen geeft antwoord op alle vragen rond het muzikale deel van de opvoeding, met uitgebreide informatie over instrumentkeuze, een leraar kiezen, oefenen, podiumangst, en huren of kopen. Ook is er aandacht voor samenspelen, voor oefenen en hoe dat leuk en effectief te maken, en voor het begeleiden en motiveren van je kind. Kennis die ook buiten de muziek van pas komt!

Tipboek Piano en vleugel

Het uitzoeken van een kostbaar instrument als een piano of een vleugel wordt een heel stuk makkelijker met de praktische kennis die je in *Tipboek Piano en vleugel* opdoet. Daarnaast zijn er aparte hoofdstukken over accessoires, hybride en digitale piano's, en wordt uitgebreid toegelicht waarom het regelmatig laten stemmen en afregelen van het instrument zo belangrijk is.

Tipboek Saxofoon

Op het eerste gezicht lijken alle altsaxofoons sprekend op elkaar. En alle tenorsaxen ook. Toch spelen en klinken ze allemaal heel anders. In *Tipboek Saxofoon* lees je waar 'm dat in zit, met alle informatie over verschillende materialen en klepsystemen, polsters, kurkjes en veertjes, en alle andere onderdelen van het instrument. Ook de aanschaf en selectie van mondstukken en rietjes (inclusief bijwerken!) komen ruim aan bod.

Tipboek Trompet en trombone

Hoe beïnvloedt het materiaal van de beker de klank van je trompet? Wat doet de boring van het instrument voor je spel en je sound? *Tipboek Trompet en trombone* vertelt je alles, inclusief de verschillende soorten ventielen, mondpijpen, waterkleppen en andere onderdelen van je instrument. Aan mondstukken wordt een apart hoofdstuk besteed, met handige tips over alle eigenschappen van dat superbelangrijke onderdeel.

Tipboek Versterkers en effecten

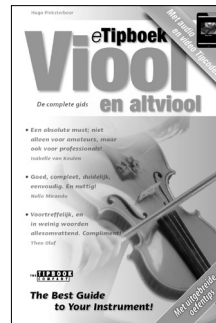
Alles wat je moet weten als je je instrument of je stem wilt versterken, lees je in *Tipboek Versterkers en effecten*, het enige Nederlandstalige boek over dit onderwerp. Alle vaktermen worden helder uitgelegd, en het boek is van begin tot eind ook voor niet-technici uitstekend leesbaar. Behalve versterkers en effecten komen ook microfoons, elementen, snoeren en draadloze systemen aan bod, en natuurlijk is er aandacht voor PA's.

Tipboek *Viool en altviool*

De ene viool klinkt heel anders dan de andere. Hoe je die verschillen leert ontdekken en hoe de klank van een viool of altviool bepaald wordt, lees je in *Tipboek Viool en altviool*. Natuurlijk lees je daar ook hoe je de klank van je instrument nog sterk kunt bijsturen door de juiste snaren te kiezen, en leer je meer over fijnstemmers, strijkstokken, kinhouders en staartstukken.

Tipboek *Zang*

Tipboek Zang laat je kennismaken met het meest persoonlijke muziekinstrument: je zangstem. Zonder dat het een biologieles wordt, lees je hier hoe je stem werkt en hoe je optimaal kunt zingen zonder stemklachten te krijgen, of je nu in een kerkkoor of in een rockband zingt. Ook onderwerpen als zuiver zingen, luid zingen zonder pijn, registers en stembereiken komen aan bod, er is ruim aandacht voor de zorg voor je stem, en je krijgt talloze tips over de uitspraak en het leren onthouden van teksten. Zing je met een microfoon? Dan leer je hier ook alles wat je moet weten om er een aan te schaffen.

THE **TIPBOOK**
COMPANY

De Tipboek-serie

op papier

Tipboek Akoestische gitaar	978-90-8767-000-9
Tipboek Cello	978-90-8767-017-7
Tipboek Drums	978-90-8767-004-7
Tipboek Dwarsfluit en piccolo	978-90-8767-002-3
Tipboek Elektrische gitaar en basgitaar	978-90-8767-005-4
Tipboek Keyboard en digitale piano	978-90-8767-019-1
Tipboek Klarinet	978-90-8767-016-0
Tipboek Muziek op papier	978-90-8767-020-7
Tipboek Muziek voor kinderen	978-90-76192-185
Tipboek Piano en vleugel	978-90-8767-006-1
Tipboek Saxofoon	978-90-8767-003-0
Tipboek Trompet en trombone	zie www.tipbook.com
Tipboek Versterkers en effecten	978-90-8767-010-8
Tipboek Viool en altviool	978-90-8767-009-2
Tipboek Zang	978-90-8767-001-6

Overal te koop

De papieren Tipboeken zijn te koop in boek- en muziekwinkels, en online. Voor meer informatie over de boeken kun je terecht op www.tipbook.com. Voor de digitale edities ga je naar je app store of naar www.tipbook.com/apps.

Nieuwsbrief

Je kunt je op tipbook.com natuurlijk ook inschrijven voor de Tipboek Nieuwsbrief. Blijf je automatisch op de hoogte van al het nieuws!

Internationaal

De Tipboek-serie werd in Nederland bedacht en geschreven. Daarnaast verschenen de boeken in het Engels, Spaans, Frans, Duits, Italiaans, Zweeds en Chinees. Aan edities in andere talen wordt gewerkt.

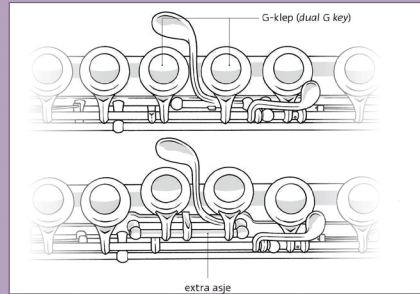
Tipboek Fluit en piccolo

De complete gids

Basisboek en naslagwerk met niks wat je niet wilt weten.

Een handige en helder geschreven gids voor fluitisten die willen beginnen, net begonnen zijn of al jaren spelen. Met talloze praktische koop-, test- en luistertips voor de aanschaf van fluiten, piccolo's en fluitkoppen, tips voor het onderhoud van je instrument achtergrondinformatie over de geschiedenis, de familie, de bouw en de bouwers van de fluit, een complete index en een woordenlijst, unieke Tipcodes en uitgebreide grepentabellen met alternatieve grepen en hulpgrepen voor het complete bereik. Zodat je weet wat je hebt en weet wat er te koop is, en zodat je alles eruit haalt wat erin zit.

- Alle vaktermen verklaard
- Koop- en speeltips
- Stemmen en onderhoud
- Prijsindicaties
- Oefentips
- Tientallen illustraties en foto's
- Hoor wat je leest met Tipcodes!
- ... en nog veel meer

Tientallen illustraties en foto's

Tipcode FLUIT-018

Een kleverige polster verhelpen is niet moeilijk, zoals je in deze Tipcode ziet. Doe het wel altijd voorzichtig.

Met Tipcodes kun je ook horen wat je leest!

Grepentabellen

Inclusief grepen-
tabellen!

ISBN 978-90-8767-002-3

9 789087 670023 >

THE **TIPBOOK**
COMPANY

www.tipbook.com